

АШЫҒЫН

№10 (164)
ҚАЗАН 2021 ЖЫЛ

**ПОСЛАНИЕ ПРЕЗИДЕНТА –
ВАЖНЫЙ ДОКУМЕНТ
СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ**

8

**ГАРАНТЫ НАДЕЖНОСТИ
КОММУНИКАЦИИ В АРМИИ**

14

**ГЛАВНОЕ
ДОСТОЯНИЕ СТРАНЫ**

26

ҰЛЫ ДАЛА ӘСКЕРІ – ТӘУЕЛСІЗДІК ТІРЕГІ!

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

АІВҮН

2021

МАЗМҰНЫ:

ТӘУЕЛСІЗДІК ШЕЖІРЕСІ

ТӘУЕЛСІЗДІК ТҰҒЫРЛЫ ТУЫ МӘҢГІЛІК ЖЕЛБІРЕСІН.....4

МНЕНИЕ

**ПОСЛАНИЕ ПРЕЗИДЕНТА – ВАЖНЫЙ ДОКУМЕНТ
СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ.....8**

ИСТОРИЧЕСКИЙ ОБЗОР

ГАРАНТЫ НАДЕЖНОСТИ КОММУНИКАЦИИ В АРМИИ.....14

САРАПТАМА

ҚАРТТАРЫМ, АМАН-САУ ЖҮРШІ.....22

СБОР «АЙБЫН-2021»

ГЛАВНОЕ ДОСТОЯНИЕ СТРАНЫ 26

ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ПАТРИОТИЗМ – МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ РУХЫ.....33

ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ

ЕЛДІ СУЙЕР ҰЛАН БОЛ!.....37

АЙБЫН

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

БАС РЕДАКТОР

Алия Майсеитова

БАС РЕДАКТОРДЫҢ
ОРЫНБАСАРЫ

Тимур Аубакиров

РУКОВОДИТЕЛЬ
ПРОЕКТА SARBAZ.KZ
Тимур Кубеков

БӨЛІМ МЕНҒЕРУШІСІ
Ерлібай Қадырбай

ДИЗАЙНЕР

Адил Шеримбетов

ТІЛШІЛЕР

Рима Әбеуова
Алия Майсеитова
Меруерт Сафаева
Нариман Дюсенов
Бақытгүл АБАЙҚЫЗЫ

ФОТОТІЛШІ

Ағыбай Аяпбергенов

E-MAIL: info@sarbaz.kz

МЕНШІК ИЕСІ:

«Әскери ГАЗ Медиа» ЖШС
Қазақстан Республикасы,
010000, Нұр-Сұлтан қаласы,
Есіл ауданы, Комсомол тұрғын алабы,
Домалақ ана көшесі, 11 үй.
Тел. 8 (7172) 25-21-63

Қазақстан Республикасы
Қорғаныс министрлігінің
тапсырысы бойынша
шығарылады

Автордың пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
Қолжазбалар мен фотосуреттер рецензияланбайды
және авторларға қайтарылмайды.

Журнал Қазақстан Республикасы Инвестициялар және
даму министрлігінде тіркеліп, 2015 жылғы 30 сәуірде
№5341-Ж куәлігі берілген
Шығуы ай сайын. Бағасы еркін.
Таралымы 990 дана. Тапсырыс №10

ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ ТҰҒЫРЛЫ ТУЫ МӘҢГІЛІК ЖЕЛБІРЕСІН

Тарихымыздан белгілі, әлемнің алтыдан бір бөлігін бауырына басып, оны иемденген және сол аумақтағы одақтас он бес мемлекетке әмірін жүргізген партиялық жүйе – Кеңестер Одағы өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарының басында ыдырады. Етек-жеңін қамдап, ес жиып жатқан шақта Тұңғыш Президент үшін ел іргесін сақтап, қорғанысын мықтағаны сол алған қамалдардың бірі еді. Тарихтың осы бір бұлтарысты кезеңінде Мемлекет басшысы тәуелсіздіктің берік қорғанысын қамтамасыз етер, жас мемлекеттің құрыш қалқаны болар жаңа тұрпатты әскерін құрып, Қарулы Күшін қалыптастыруды мақсат тұтты.

Өйткені, сол кездегі Кеңес армиясының әскери қуаты мен жауынгерлік әлеуетін сақтап қалу үшін тәуелсіз елдердің Қарулы Күші біріккен күйі қалған еді. Сондықтан ел басшысы әскери қауіпсіздікті қамтамасыз етуде еліміздің мемлекеттік саясатын біртіндеп жүзеге асырды. Алдымен жарияланған егемендікті қорғау үшін, сондай-ақ, елдегі әскери саясатқа іс жүзінде ықпал ету үшін республикалық қорғаныс мекемесін құруды қолға алып, «Қазақ КСР Мемлекеттік қорғаныс комитетін құру» (1991 жылы 25 қазанда) туралы Жарлығын жария етті. Бұл комитеттің төрағалығына генерал-лейтенант С.Нұрмағамбетовты лайық деп танып, оған «әскери жасақтарға бақылауды» жүзеге асыруды, сонымен бірге әскерлердің орын алмастырып, әртүрлі әскери жаттығулар жүргізуін, әскери мүліктердің республикадан тысқары жерлерге тасымалдануын, армияның әскери қызметіндегі басқа да бағыттарды «назарда» ұстау міндеттерін жүктеді. Бірақ Қазақстанның Мемлекеттік қорғаныс комитеті әскери-кадрлық саясатын КСРО Біріккен Қарулы Күштері Бас қолбасшылығының келісімімен жүргізіп отырды. Осы жағдайды және елдің әскери қауіпсіздігін қамтамасыз етудің маңыздылығын ескерген ел Президенті 1992 жылғы 7 мамырда №745 Жарлығымен Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерін құрды. Осылай еліміздің Қарулы Күші дүниеге кел-

ген еді.

Қазақтың әйгілі академигі Жабайхан Әбділдин бір сұхбатында «Тәуелсіздікті немен теңер едіңіз?» деген сауалға «Тәуелсіздікті тек атқан таңмен, шыққан күнмен ғана теңеуге болады» деп өте орынды жауап қатқан еді. Шындығында, атқан таңды, шыққан күнді көру бақытына ие болған азамат, соған қаншалықты шүкіршілік етсе, Тәуелсіздікке де соншалықты тәу етіп, соншалықты шүкіршілік етуіміз керек. Өйткені, қазақтың басынан өткен қасаң тағдырлар да тәуелсіздікке ешбір дүниенің жетпейтінін көрсетіп кетті.

Академик ағамыз айтпақшы, «Өмірге адам болып келген соң, сол өміріңді бодандықпен өткізу, құл болу, тәуелді болу деген дүниедегі ең сорақы нәрсе, ондай адам өзіне сенімсіз болып, ұдайы «біреу не айтады екен?...» деумен күні өтеді». Ендеше, Тәуелсіз Қазақстанның қалыптасқан шағын көзбен көріп, сол қалыптасқан елде егемен тірлік кешіп отырған біздің буын – нағыз бақытты ұрпақ. Біздің толқынның маңдайына Тәуелсіз елдің азаматы болу жазылыпты. Әлбетте, бұл үлкен бақыт қана емес, зор жауапкершілік. Қазақстан халқы сан ғасырлар бойы бабалар армандаған азаттықты алып, аңсағанына қол жеткізген Тәуелсіздік күнін биыл 30-шы рет қарсы алғалы отыр. Әрине, тарих үшін бұл тым қысқа, тіпті қас-қағым сәт болып көрінуі де мүмкін. Әйтсе де, осы жылдар ішінде тәуелсіз мемлекет ретінде тындырған істеріміз де аз емес.

Өңірге ғана емес, әлемге танылды. Дүниедегі күллі елдермен байланыс орнатып, тереземіз барша мемлекетпен теңесті. Бұл да сол Тәуелсіздіктің жемісі. Ендеше, егемен ел атанған Қазақстан үшін қандай да болмасын мерекенің, мейрам мен тойдың атасы Тәуелсіздік күні екендігі даусыз әрі бұл солай болуы да тиіс.

Шындығында тереземіз басқа жұртпен тең болып, халықаралық деңгейде толыққанды мойындалған мемлекет ретінде өмір сүріп жатқанымызға – 30 жыл! Осы жылдар ішінде елдіктің іргетасы сапалы қаланды. Экономикалық, әлеуметтік, саяси, қауіпсіздік мәселелерінде, оның ішінде жаһандық-өңірлік проблемаларға қатысты өз алдына дербес шешім қабылдай алатын, өз ұстанымын паш ете алатын егемен мемлекет бола алатынымызды барлық қырынан айқындап, мойындаттық. Халықаралық бастамалармен бірге, әлемдік деңгейдегі іс-шараларды, дүниелік, адамзаттық маңызды форумдарды да жоғары деңгейде ұйымдастыратын жұрт екенімізді таныттық. Ендігі күннің міндеті ретінде мемлекетіміз Мәңгілік Ел болу идеясына бет бұрды. Иә, бұның бәрі тек Тәуелсіз, егемен елдің ғана қолынан келеді. Бұның барлығы дербестіктің, Тәуелсіздігіміздің арқасы. Тәу етер Тәуелсіздіктің киесі туралы мемлекеттің негізін қалаушы Ұлт көшбасшысы Нұрсұлтан Назарбаев та ұдайы әңгіме етіп, естеліктерінде де зор маңыз беріп отыратыны баршаға аян. Мәселен, Елбасы айқындаған

«Қазақстан-2050» стратегиясында да Мәңгілік Ел ретіндегі тәуелсіздіктің тұғырлылығына барынша мән беріледі. Соған тоқтамас бұрын «Тәуелсіздік қандай жағдайда орнаған еді?» деген сұраққа көз жүгіртіп алсақ. Дәл осы жайында Елбасы Н.Назарбаев өзінің естелігінде былай деп жазған еді: «Тәуелсіз Қазақстанның дүниеге келуінің ұлы шежіресі бірқатар тарихи кезеңдерден тұрады: 1990 жылдың сәуірі – республика Президенті лауазымын тағайындау, 1990 жылдың қазаны – Қазақстанның егемендігі туралы Декларация, 1991 жылдың тамызы – Семей ядролық сынақ полигонының жабылуы және республикалық егемен алтын-валюта қорын құру, 1991 жылдың желтоқсаны – алғашқы бүкілхалықтық президенттік сайлау, біздің мемлекетіміздің жаңа атауы туралы шешім қабылдау, 16 желтоқсаны – «Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Конституциялық Заңды қабылдау, 1993 жылдың 15 қарашасы – өзіміздің ұлттық валютаны және қаржы жүйесін енгізу. Жеке мен үшін іс жүзінде осынау ырғақты кезеңнің әрбір күні ұмытылмақ емес».

Шындығында да, 1991 жылдың күзгі айларында Қазақстан тәуелсіздігіне қарайғы қадам ретінде экономика салалары, кәсіпорындар, инфрақұрылымдар, сыртқы экономикалық қызмет үстінен заң жүзінде ресімдеген іс жүзінде күн сайынғы режимде жаңа заңдар мен жарлықтар қабылданған болатын. Мұны Елбасы да ерекше тебірене еске алады. «Осылайша, біз апаттық жағдайда Тәуелсіздікті орнаттық. Республика Президенті ретінде мен сыртқы саяси қызметтің жаңа бағыттарын белсенді дамыттым. Менің АҚШ мемлекеттік хатшысы Дж.Бейкермен, Ұлыбритания премьер-министрі Дж.Мейджормен, Австрия канцлері Ф.Враницкиймен, германдық саясаткерлер вице-канцлер, сыртқы істер министрі С.Геншермен және қаржы министрі Т.Вайгелмен, Австралия мен Иранның сыртқы саясат ведомстволары басшылары Г.Эванспен және А.Велаятимен, Сингапурдың аға министрі Ли Куан Ю-мен, сондай-ақ Мәскеуде тіркелген АҚШ-тың, Ұлыбританияның, Қытайдың, Болгарияның және бірқатар өзге елдердің елшілерімен, шетелдік бизнес өкілдерімен кездесулерім болды. Мен

Түркия мен Ұлыбританияға алғашқы ресми сапарлар жасадым. Іс жүзінде, осы оқиғалардың бәрі өз Тәуелсіздігі жолымен бара жатқан Қазақстанның өзіндік халықаралық тұсаукесері іспетті болды», - деп еске алады Н.Назарбаев.

Иә, Елбасы айтпақшы, «апатты жағдайда қалыптасқан Тәуелсіздіктің» әрбір қадамына үңіліп шығу Тәуелсіздікке тәу етумен бірдей. Өйткені, Тәуелсіздік атты киеліміз бізге ХХ ғасырбасындағы алашарыстарының қанымен, жылдар бойы бодандықтан арылуды аңсаған аға ұрпақтың жанымен, одан қалса 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасында алаңға шыққан жастардың ерік-жігері, көз жасымен келді. Тіпті, басқасын былай қойып, жоғарыдағы Н.Назарбаев еске алып отырған үлкен оқиғаларға толы болған 1991 жылдың қиыншылықтарының өзі де бір төбе емес пе? Сөйтіп Тәуелсіздік арқасында Қазақстан талай белесті аттады, асудан асуға жетті. Еліміз әлемдік аренада ойып тұрар орынға табан тіреді. Дегенмен, бұл да «болдық, толдық» дегенді білдірмейді. Өйткені, біз Мәңгілік Ел болуға ұмтылған жұртпыз. Ондай мерейлі межені Елбасы да ұдайы айтып келеді. «Біздің басты қазынамыз – Алтай мен Атыраудың, Арқа мен Алатаудың арасын ен жайлап, еркін көсілген Мәңгілік Еліміз. Біз шекарамызды ше-

гендеп, іргемізді бекіттік, көршімен тату, алыспен сыйлас, ісі ілгері басқан жасампаз Ел болдық. Біздің мұратымыз – Мәңгілік Еліміздің асқақ болмысын аялап, ХХІ ғасырдың төріне оздыру», - деді Н.Назарбаев. Осыған орай, Елбасы халықтың басты игілігі Мәңгілік Ел екенін, он төрт мың шақырымнан астам талас тудырмайтын шекарамыз біздің Отанымызды біртұтас монолитке шегендегенін айтады. Иә, түптеп келгенде, Тәуелсіздік арқасында талай асуды асқан, төрткүл әлем елдерімен терезесін тең еткен Қазақстанның діттегені – Мәңгілік Ел болу. Осындай ұлы мұраттарға ұмтылған жұрттың бірлігі бекем болса, тәуелсіздігі де тұғырлы болатыны анық.

Түйіндей айтсақ, біз ғасырлар бойы қаншама ұрпақтың арманы болып өткен тәуелсіздіктің, ұлттық мемлекет құру мұратының жүзеге асқан заманында өмір сүріп отырмыз. Ендігі күні іргетасы сапалы қаланған мемлекетіміздің шаңырағы шайқалмай, Тәуелсіздіктің тұғырлы туы мәңгіге желбірей беретініне күмән жоқ. Өйткені, «қазақ» деп соғар жүрегі бар әрбір алаш баласының жұмылатын тұсы, ешбір тайсалмайтын ісі де осы Тәуелсіздік болуы тиіс. Ендеше, тәу етер Тәуелсіздігіміздің туы желбіреген күні құтты болсын, ағайын!

1 сентября Касым-Жомарт Токаев выступил с Посланием народу Казахстана. Ежегодное Послание Президента является главным политическим выступлением, направленным на созидание необходимых условий для дальнейшего развития государства. Оно затрагивает все сферы жизнедеятельности наших соотечественников, в том числе Вооруженные Силы Республики Казахстан.

«У нашей страны дружеские отношения со всеми соседями, налажено прочное партнерство с ведущими мировыми державами. Тем не менее важнейшим гарантом безопасности страны остается боеспособная, сильная армия. С учетом новых требований Вооруженные Силы должны быть способными защитить суверенитет и территориальную целостность государства, отстаивать национальные интересы. Все это учитывается руководством страны при планировании развития нашей армии в ближайшей перспективе», - отметил в своей статье «Определены подходы и задачи», опубликованной в газете «Казахстанская правда» 19 октября 2021 года, Министр обороны Казахстана генерал-лейтенант Мурат БЕКТАНОВ.

Глава оборонного ведомства высказался о национальном проекте «Безопасная страна», утвержденном Президентом республики Касым-Жомартом Токаевым. Одним из направлений нацпроекта является «Модернизация Вооруженных Сил».

«Реализация национального проекта обеспечит безопасность хранения оружия и боеприпасов, производство опытных образцов вооружения на

ПОСЛАНИЕ ПРЕЗИДЕНТА СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

предприятиях отечественного оборонно-промышленного комплекса, а также совершенствование военных объектов», - подчеркнул генерал-лейтенант Мурат Бектанов.

«Необходимость выработки новых подходов в военном строительстве и конфигурации Вооруженных Сил в современных реалиях обозначил на очередном заседании Совета безопасности Первый Президент Казахстана – Елбасы Нурсултан Назарбаев. Готовность к отражению асимметричных и гибридных угроз, внедрение новых технологий и автоматизация управления военными процессами – все это сегодня обретает особое значение, - продолжил Министр.

По словам главы оборонного ведомства, актуальность обретает вопрос подготовки кадров, способных критически мыслить и принимать решения, работать с современной техникой и вооружением. «В целях усиления этой работы важно расширить связи с научно-образовательными учреждениями стран Содружества Независимых Государств и дальнего зарубежья», - подчеркнул он.

«Мы являемся свидетелями изменений военно-политической ситуации в мире. Необходимость дальнейших мер по укреплению обороноспособности наглядно демонстрируют новые вызовы региональной безопасности. Вооруженные Силы должны отвечать лучшим современным военным стандартам. В сфере военной безопасности для этого утверждены базовые документы. Президентом Казахстана – Верховным Главнокомандующим в августе 2021 года утверждена новая Концепция строительства и развития Вооруженных Сил, других войск и воинских формирований, реализация которой позволит повысить обороноспособность государства, готовность к адекватному реагированию на современные угрозы военной безопасности и эффективному выполнению задач мирного времени», - отметил Министр обороны.

Уникальный «казахстанский» путь

За годы независимости в Казахстане были проведены масштабные и радикальные реформы в экономике, политике, образовании, культуре, социальной

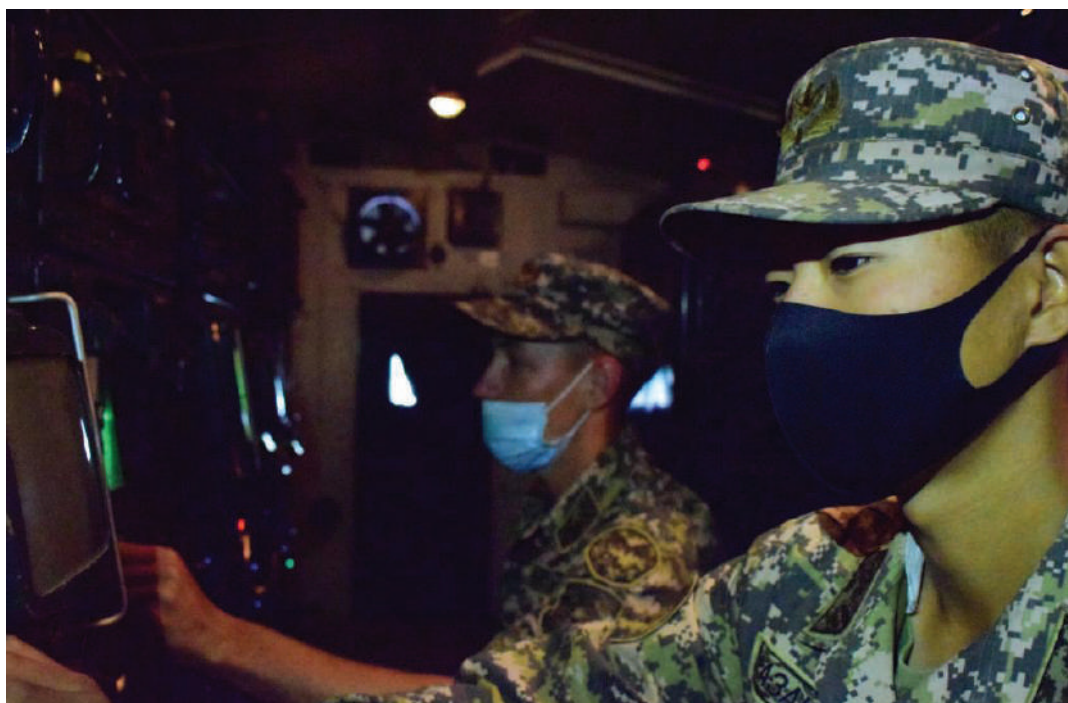

А — ВАЖНЫЙ ДОКУМЕНТ ТИЯ

сфере. Результаты этих перемен позволили миру заговорить об уникальном «казахстанском пути» развития.

- В своем ежегодном Послании народу Казахстана «Единство народа и системные реформы — прочная основа процветания страны» Глава государства обозначил свое видение относительно дальнейшего развития страны. В Послании были даны поручения, касающиеся развития всех сфер общества, в том числе и Вооруженных Сил. Согласно программному документу целенаправленно будет реализовываться комплекс мероприятий по всем аспектам развития и профессионализации армии, по повышению статуса и престижа воинской службы в обществе, - отметил главнокомандующий Силами воздушной обороны ВС РК генерал-лейтенант авиации Нурлан ОРМАНБЕТОВ.

- В Послании Президента больше

всего импонируют его четкая структурированность и конкретность, сочетающиеся с масштабностью и комплексностью охвата проблемных зон и стратегических направлений дальнейшего поступательного движения страны. Несомненно, все мы понимаем, что для реализации намеченного плана потребуется принять ряд законодательных актов, в которых должны быть отражены реалии общества современного этапа политического, экономического и социального развития Казахстана. В Послании учтены тенденции общемирового процесса. Хочется выразить надежду, что при разработке планов мероприятий, касающихся развития армии, будут выполнены все намеченные направления, а также будет организована совместная вдумчивая работа, как государственных органов различного уровня, так и всех заинтересованных структур негосударственного сектора, - продолжил он.

В своем Послании Глава государства заострил внимание на ситуации в Афганистане, общем нарастании глобальной напряженности и поставил задачу по перезагрузке Военной доктрины.

- Безусловно, в современном мире большое внимание уделяется вопросам национальной и региональной безопасности, и наша страна как член мирового сообщества не может оставаться в стороне и не реагировать на происходящие события в мире, в особенности в Центрально-Азиатском регионе. Региональные и глобальные вызовы и угрозы диктуют необходимость тщательной проработки различных сценариев развития событий, не исключая и наихудшие из них. Как отметил в своем Послании Президент страны, на основе данных сценариев будут разрабатываться и корректироваться планы действий государственного аппарата, - подчеркнул главнокомандующий СВО.

По его словам, проводимые на сегодняшний день на регулярной основе совместные учения, такие как «Мирная миссия», «Взаимодействие», «Поиск», «Рубеж», не только способствуют совместному совершенствованию, развитию боевой подготовки и выработке общих механизмов противостояния угрозам и вызовам, но и способствуют укреплению сотрудничества и открытости между странами в регионе.

- Свое боевое мастерство на между-

народных учениях не раз демонстрировали военнослужащие Сил воздушной обороны. К примеру, недавно завершились совместные учения «Боевое содружество - 2021», целями которых стали повышение уровня подготовки органов военного управления, слаженности боевых расчетов и экипажей, отработка способов ведения противовоздушных и воздушных боев. В ходе активной фазы боевые расчеты ПВО выполнили практические стрельбы из зенитных ракетных комплексов. Экипажи военной авиации отработали полеты днем и ночью с боевым применением авиационных средств поражения по воздушным и наземным целям, - отметил генерал-лейтенант авиации Нурлан Орманбетов.

Заслуживающим отдельного внимания стало решение Главы государства о перезагрузке отечественного оборонно-промышленного комплекса.

- Характер и специфика современных вооруженных конфликтов смещают акцент в мировом военном производстве в сторону высокотехнологичных видов вооружения и техники. Если рассматривать, к примеру, военную авиацию, то это беспилотные летательные средства нового поколения, самолеты, системы ПВО. На фоне глобальной напряженности производители военной техники и вооружения во всем мире берут во внимание и ориентируются на особенности современных военных конфликтов и угроз. Поэтому назревшая необходимость перезагрузки ОПК,

объявленная Главой государства, является актуальной в современных реалиях, - сказал спикер.

Главнокомандующий отметил, что в целом Силы воздушной обороны РК - наиболее мобильный и технически оснащенный вид Вооруженных Сил, будни которого наполнены напряженной боевой учебой, полетами авиации и постоянными тренировками боевых расчетов войск ПВО, выполнением задачи по несению круглосуточного дежурства по охране воздушных рубежей нашего государства. На вооружении СВО имеются современные средства поражения воздушных и наземных целей, а также средства радиоэлектронной борьбы.

Уровень подготовки военнослужащих СВО на сегодняшний день соответствует современным требованиям, но при этом не стоит на месте, а постоянно повышается. Новые методы подготовки, тактические маневры, мировой опыт современности регулярно вносятся в программу подготовки.

- Военнослужащие Сил воздушной обороны намерены и в дальнейшем прикладывать все усилия для совершенствования своего профессионального мастерства, поддерживать высокую воинскую дисциплину и уставной порядок и выполнять все поставленные задачи по защите мирного неба, - заверил генерал-лейтенант авиации Нурлан

Орманбетов. - Мы твердо уверены в том, что новые инициативы Президента страны - Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами найдут отклик в сердцах и умах граждан страны, и Казахстан в скором времени войдет в число самых развитых государств мира.

Вектор развития для Вооруженных Сил

- Послание Президента Республики Казахстан – Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами Касым-Жомарта Токаева в первую очередь отличается своей конкретикой и целенаправленностью. Определяющим аспектом Послания, как и его название, является сохранение единства народа. Для меня, военного человека, Послание – это основной вектор дальнейшего курса развития страны, - подчеркнул главнокомандующий Сухопутными войсками Вооруженных Сил Республики Казахстан генерал-майор Талгат Койбаков.

Особое место в Послании наряду с политической, экономической, медицинской, социальной стороной, отведено укреплению обороноспособности и повышению оперативности реагирования на возможные угрозы.

- Главой государства поставлена задача перезагрузки оборонно-промышленного комплекса и Военной доктрины. Это напрямую связано с текущей политической ситуацией в приграничных государствах и союзных странах нашего

региона. Учитывая рост региональных и глобальных угроз в вопросах обеспечения военной безопасности, требуется принятие новых системных подходов. Следовательно, возникает необходимость пересмотреть существующие положения Военной доктрины, так как цели и принципы обеспечения военной безопасности должны соответствовать военно-политической обстановке в мире, характеризующейся высокой динамичностью и непредсказуемостью развития, - сказал он.

По словам генерал-майора Талгата Койбакова, руководство оборонного ведомства вместе с другими государственными органами прорабатывает данные вопросы взаимодействия при введении военного положения либо при возникновении реальных военных угроз.

- В свою очередь, личный состав Сухопутных войск готов выполнить все приказы руководства страны, - отметил генерал-майор Талгат Койбаков. - Нами постоянно совершенствуется программа боевой подготовки, проводится большой объем работы, направленный на повышение боеготовности. На учениях отрабатываются новые формы и способы ведения боевых действий с учетом современных военных конфликтов. К примеру, на учениях «Отпантау-2021» успешно были продемонстрированы такие формы применения танковых и мотострелковых подразделений, как «Сақ қорғаны» и «Үңгір шоқпар». Апробированы тактические приемы с использованием кочующих минометов.

Качественный шаг вперед

- Послание Президента народу Казахстана – это программный документ, с которым Глава государства выступает уже в третий раз. В нем Президент ставит разного рода задачи, что несет в себе позитивный импульс для нашего общества, - отметил заслуженный деятель нашей страны, председатель столичного филиала Республиканского общественного объединения ветеранов ВС РК генерал-майор авиации Алсай Джуманов.

Послание Президента – это основа будущего процветания страны. В этом году важным посылом данного программного заявления стало 30-летие Независимости нашей Республики,

большая заслуга в обретении которой принадлежит Первому Президенту Республики Казахстан – Елбасы Нурсултану Назарбаеву. Благодаря его стратегии, а также политике нынешнего Президента нам удалось достичь мирового признания, стабильности и спокойствия в обществе, подчеркнул спикер.

В канун Послания Верховный Главнокомандующий посетил Министерство обороны, нацелив личный состав на обеспечение безопасности государства, а также на предотвращение чрезвычайных ситуаций. Кроме того, Президентом были поставлены задачи по реализации всех концепций Вооруженных Сил до 2030 года, поручено продолжить мероприятия по подготовке органов управления для быстрого реагирования на угрозы военной безопасности.

- Для каждого гражданина нашей страны суверенитет – это не пустые слова. В течение всей истории наши предки стремились к обретению независимости. Поэтому каждый должен понимать, что защита Родины является конституционной обязанностью каждого гражданина нашей страны. Именно для этого и создавались Вооруженные Силы, призванные защитить наш суверенитет и дать надежный отпор, – сказал Алсай Джуманов.

Важной частью Послания Президента является его высказывание об освоении солдатами срочной службы рабо-

чих специальностей, необходимых в реальном секторе экономики. Генерал-майор авиации Джуманов отметил, что подобная подготовка позволит солдату, окончившему срочную службу, применить полученные им навыки в гражданской жизни.

- Конституционной обязанностью Вооруженных Сил является защита

территориальной целостности и независимости нашей страны. Однако там тоже необходимы люди смежных специальностей. К примеру, у нас есть Военно-техническая школа Министерства обороны, где готовят специалистов по смежным направлениям, в том числе и крановщиков, которые нужны, как в армии, так в гражданской жизни. Это касается и водителей боевых машин, которые могут применить полученные знания по окончании срочной службы. Сегодня в связи с заметным ростом высоких технологий встает вопрос о подготовке специалистов в области ИТ, связи и коммуникаций, – сказал генерал-майор авиации Алсай Джуманов.

Мировая геополитическая ситуация меняется чрезвычайно быстро. В связи с этим Президент нашей страны в своем Послании сделал особый упор на перезагрузку оборонно-промышленного комплекса и пересмотр Военной доктрины, отметив важность данных поручений перед лицом всевозрастающего глобального напряжения.

- Безусловно, важнейшими приоритетами государственного значения в столь нестабильной обстановке должны стать укрепление обороноспособности государства, а также оперативное реагирование на любые внешние

угрозы. Как уже отмечалось, наши Вооруженные Силы должны быть готовы к любым вызовам, имея план действий, который отрабатывается на различного рода учениях всех уровней, в том числе в рамках ОДКБ. Наши военнослужащие должны помнить, что вооруженные столкновения – это крайняя мера, и необходимо любыми способами не допустить эскалации. Для этого, как отметил Верховный Главнокомандующий, должны быть отработаны даже самые худшие варианты развития событий, дабы в нужный момент наш личный состав выполнил поставленные задачи по защите государственного суверенитета.

Что касается развития ОПК, то в данном направлении проводится масштабная работа по выпуску большого количества техники и вооружения, которые имеют довольно большую локализацию в нашей стране. Кроме того, осуществляется ремонт авиационной техники, в перспективе возможен переход на капитальный ремонт всей авиатехники. Работают предприятия, выпускающие боеприпасы для Вооруженных Сил, которые в случае необходимости могут перейти к производству необходимых запчастей для техники и вооружения, –

подчеркнул Алсай Джуманов.

Большое внимание в Послании Главы государства было уделено патриотическому воспитанию молодежи, а именно формированию у современного поколения правильных общечеловеческих ценностей: патриотизма, трудолюбия, уважения к собственной истории. Генерал-майор авиации Джуманов подчеркнул, что данная работа в Вооруженных Силах проводится на высоком уровне.

- Республиканским общественным объединением ветеранов Вооруженных Сил (председатель Центрального совета – генерал армии Мухтар Алтынбаев) заключен меморандум с Министерством обороны, который подразумевает проведение ряда мероприятий согласно утвержденному плану. Наши филиалы есть в Нур-Султане, Алматы и Шымкенте. Ветераны проводят патриотические мероприятия во время призыва на срочную службу, активно работают с республиканскими школами и движением «Жас Сарбаз». Кроме того, в рамках патриотического воспитания проводятся различные международные конференции. К примеру, совсем недавно прошла встреча казахстанских и российских поисковиков, моде-

ратором которой стала организация Atamnyn Amanaty. Сегодня в поисковой деятельности принимает участие много молодых людей, желающих больше узнать об истории и своих предках. Таким образом, полагаю, что мы движемся в правильном направлении, – отметил генерал.

Алсай Джуманов подчеркивает актуальность всех семи направлений Послания Главы государства. По его словам, решение поставленных задач позитивно скажется не только на развитии нашего общества, но и на развитии государства в целом.

В воинских частях и подразделениях Вооруженных Сил проводятся занятия по разъяснению Послания Президента страны «Единство народа и системные реформы – прочная основа процветания страны». Разъясняются, в частности, поручения Главы государства по модернизации госаппарата, повышению качества и доступности образования, здравоохранения, доступности жилья, комфортного и безопасного проживания людей, поддержке молодежи, возможности получения профессии в армии в ходе срочной службы и другие.

ГАРАНТЫ НАДЕЖНОСТИ КОММУНИКАЦИИ В АРМИИ

За всю свою вековую историю воины-связисты являлись гарантами надежности коммуникации в системе управления войсками. С самоотверженностью и мужеством воины-связисты выполняют боевые задачи любого уровня сложности и при любых условиях. Предлагаем вниманию читателя ознакомиться с историей и эволюцией развития войск связи.

На протяжении многих веков руководство войсками на поле боя осуществлялось в основном личным общением военачальника с подчиненными, а затем и с помощью простейших средств сигнализации и связи. Костры, стяги, знамена и другие средства связи использовались для подачи заранее установленных сигналов на незначитель-

ные расстояния. С постепенным расширением пространства сражений начали использоваться гонцы, пешие и конные посыльные, промежуточные посты. Так возникли впоследствии эстафета, ямская гоньба, летучая почта.

Первая мировая – новый этап в развитии войск связи

Войны второй половины XIX – начала XX вв. показали несомненную важность использования новейших технических средств быстрого обмена информацией между штабами и войсковыми подразделениями. Прежние способы передачи сообщений не годились: увеличивалась численность самих войск, возрастал и объем данных, которые надо было пе-

грязь и вода в окопах. Имела место и косность мышления военного командования.

Зачастую участникам сражений, как войскам Антанты, так и немецким, приходилось использовать гражданские телефонные сети, что, конечно, вело к значительным утечкам информации. Во время битвы при Монсе в 1914 году противники могли по телефонам в городах прослушивать переговоры друг друга, причем на очень далеких расстояниях.

В британской армии старые кадровые офицеры избегали телефона, привыкнув за годы службы к личным контактам или связи через посыльных. Сменившие их молодые и более склонные к использованию плодов техниче-

редавать. Исправить подобное положение должны были телефон, телеграф и радиосвязь. Использование новейшей техники отлично вписывалось в общий тренд усовершенствования старых и внедрения новых образцов вооружения. Новые взрывчатые вещества, танки, подводные лодки, аэропланы и т.д. требовали и новых средств связи для координации войск.

Обеспечить высокую скорость могла проводная связь – телеграф и телефон. Так, британская армия активно использовала оба вида коммуникации, но огонь артиллерии и воздушные бомбардировки, повреждая провода, как указывают историки, постоянно нарушали передачи. Когда не было обстрелов, оборудование из строя выводили

ского прогресса «временные» офицеры, выходцы из образованного среднего класса, привычные к городскому «безличному» способу коммуникации, стали активно внедрять телефоны.

Постепенно фронт покрылся сетью линий, проложенных зачастую без общего плана, для удобства того или иного подразделения. Причем телеграф, в силу своей, как выяснилось, медленной работы сходил постепенно на нет. В марте 1915 года британская штабквартира передавала 3000 сообщений в день, а в мае того же года уже только на штаб какой-нибудь одной дивизии в среднем приходилось до 750 телефонограмм в день.

Фронт постепенно оброс прямыми линиями связи, которые немедленно

оказались перегруженными. Чтобы решить эту проблему, были созданы специальные фронтовые телефонные станции при штабах дивизий и армий, взявшие на себя нагрузку. На работу туда часто направлялись люди, прошедшие специальную выучку, либо они отбирались среди мобилизованных работников почты и телеграфа.

Ситуация на Западном фронте потребовала от телефонистов, во-первых, усиления мер защиты кабеля, а во-вторых, борьбы с хаосом проводов, опутавших окопы и непосредственный тыл войск. Первую проблему решали путём усиления защитной оболочки самого кабеля и закапыванием его в землю на глубину до 4 метров, чтобы его не могла достать вражеская артиллерия. Второе затруднение было преодолено путем создания специальных служб, следивших за обслуживанием существующих линий и постройкой новых. Любопытно, что именно несовершенство телефонов подтолкнуло развитие радиосвязи в окопах и способствовало широкому использованию голубей. Британцы были последними, кто не имел военных голубятен вплоть до 1917 года – в итоге им пришлось перенимать опыт французов и заодно закупать у них птиц.

Беспроводная связь еще до Первой мировой войны быстро распространилась во флотах соперничающих держав. Уже к 1909 году на всех крупных немецких кораблях стояли радиостанции, а британцы спешно оборудовали радиорубками свои суда. Флоты всех держав по обе стороны океана быстро оценили новшество, адмиралы были от него в восторге.

Однако быстро выяснилось, что радио обладает одной неприятной особенностью – оно хуже защищено от перехвата, нежели кабель.

Радиоприемные устройства были несовершенны и уязвимы к перехвату, и телефон представлялся более надежной и понятной вещью. В данной ситуации именно немцы снова опередили своих противников. Если британцы и французы только натягивали телефонные провода, то германские штабы (на уровне армии и дивизии) уже снабжались радиоустановками.

На море радио вообще стало главным и единственным эффективным средством связи. Немецкое командование использовало его, чтобы коорди-

нировать действия подводных лодок, связываться с колониями и торговыми кораблями.

Прорыв произошел в уменьшении размеров и веса радиоприемников. Это позволило установить их на самолеты, что сразу же изменило весь процесс получения информации от воздушной разведки. За противником можно было следить теперь в прямом эфире.

Первая мировая война открыла новую эпоху в истории средств связи. Телефон, телеграф, радио окончательно вытеснили любые другие методы коммуникации. Удешевление производства радиоаппаратуры за счет открытий, сделанных в годы войны, проложило дорогу коммерческим радиостанциям 1920-х гг. Широчайшее распространение телефона на фронте превратило его в элемент повседневной жизни для всех слоев общества. Нарботки и изобретения Первой Мировой войны будут использоваться и в период интербеллума, и в годы Второй Мировой войны. То информационное общество, какое мы знаем, во многом стало результатом невероятного конфликта, что развернулось сто лет назад.

На фронтах Второй Мировой

В то время проводная связь уже шагнула от телеграфа к телефону, совершенствовалась и коммуникация с помощью радиочастот. Несмотря на это, в первые годы Второй Мировой советское командование отдавало предпочтение именно проводам.

Не стоит недооценивать этот способ связи, такие телефоны позволяли наладить коммуникацию прямо в поле, в отсутствие всякой инфраструктуры.

При этом, чтобы прослушать разговор, нужно сначала найти кабель и подключиться к нему напрямую. Такой сигнал не пеленгуется и не отслеживается со стороны.

Системы телефонной связи были недорогими, функциональными и простыми, к тому же совместимыми между собой. Ими мог пользоваться практически любой солдат, после краткого инструктажа.

В то же время, телефонные линии очень уязвимы. В Вермахте прекрасно понимали, каким способом связи пользовались в Советском Союзе, поэтому телеграфные столбы были одной из приоритетных целей для бомбардировки, а немецкие диверсанты активно работали над поиском и уничтожением полевых линий связи.

Из этого вытекает ещё одна проблема: недостаток кабеля. Часть инфраструктуры осталась в захваченных районах, часть попросту уничтожалась, а новые провода не успевали производить.

Последняя причина отказа от проводов — это изменившийся характер войны. Залогом победы становились танки и самолёты, в которых никак не развернуть проводную связь. Все манёвры требовали чётких, скоординированных действий, поэтому армию СССР старались как можно скорее обеспечить надёжной радиосвязью.

К 1941 году в СССР было всего три завода, производящих то или иное оборудование для радиосвязи: «Красная заря» (телефоны), завод им. Кулакова (телеграфы), завод им. Коминтерна (радиоаппаратура). Этих производственных мощностей не хватало, чтобы обе-

спечить армию необходимой техникой. Плюс, эти заводы были эвакуированы и заново развёрнуты в тылу, что отняло необходимое время.

В те же годы, немецкие истребители взаимодействовали в группе с помощью бортовых приёмников FuG 7. При этом, ударное звено могли наводить даже с земли.

А германские бомбардировщики умели сбрасывать бомбы вовсе не наблюдая цели. Для наводки использовался аналог стереозвучания: радиолокационная система генерировала лучи, которые сходились в городе-цели. Один передатчик транслировал сигнал «тире» кода Морзе в правый наушник пилота, другой передатчик посылал сигналы типа «точка». Пилот буквально слышал, что он отклоняется от курса.

Советские самолёты не были оснащены радиоприёмниками. Когда станции воздушного наблюдения фиксировали вторжение, информацию о направлении и высоте полёта противника выкладывали на земле с помощью белых полотён. Пилоты общались друг с другом в воздухе с помощью покачиваний крыльями. Поэтому группы летали в пределах видимости визуальных сигналов.

В танковых войсках ситуация была немногим лучше: радиостанции были, правда громоздкие и ненадёжные. Установленная станция урезала боекомплект патронов на треть, при этом она часто выходила из строя. Как правило, танки не имели ни внешней, ни внутренней связи, действуя как самостоятельные единицы.

Пехота также не была обеспечена оборудованием для радиосвязи в полном объёме. Часто под военные нужды переделывали гражданскую технику.

Ситуацию исправили только в 1942 году. Тогда для всех командиров ввели обязательные личные радиостанции, с приставленными к ним радистами и шифровальщиком. К этому времени удалось произвести часть необходимого оборудования, также радиотехнику закупали по ленд-лизу.

Немцы быстро утратили превосходство в техническом обеспечении. Уже к 1943 году советская армия была полностью обеспечена радиосвязью. Это сыграло большую роль в победе над нацистами.

Всего за годы Великой Отечественной 329 воинов-связистов за подвиги были удостоены высокого звания Герой Советского Союза, а 124 получили почётные звания полных кавалеров ордена Славы. Среди героев-связистов представители 24 национальностей.

География подвигов связистов в годы Великой Отечественной войны обширна. Они совершали их в боях под Москвой и Ленинградом, при защите Сталинграда и на Курской дуге, при форсировании Днепра и штурме Берлина, в партизанских и разведывательных отрядах, подпольных организациях. Десятки связистов удостоены звания Героя Советского Союза, сражаясь за освобождение Польши и Болгарии, Венгрии и Румынии, Чехословакии и Югославии и других стран Европы.

Плечом к плечу с мужчинами самоотверженно выполняли свой долг и женщины. В годы Великой Отечественной войны 13 женщин-связисток удостоены звания Героя Советского Союза. 12 из них отдали жизнь в боях за Родину и удостоены звания посмертно.

За годы войны почти 600 частей связи было награждено орденами. Тысячи

воинов-связистов были награждены орденами и медалями.

Послевоенные годы

В первые послевоенные годы в войсках связи большое внимание уделялось разработке и внедрению в практику новых принципов организации связи оперативных объединений и общевойсковых соединений на основе богатейшего опыта Великой Отечественной войны, а также разработке и обоснованию оперативно-тактических требований к новым средствам и комплексам связи, способным обеспечить управление войсками в новых условиях ведения боевых действий.

В конце 40-х и в 50-х годов войска стали получать новые комплексы средств связи с качественно новыми тактико-техническими характеристиками.

Были созданы коротковолновые автомобильные радиостанции для радиосетей Генерального штаба, для фронтовых, для армейских (корпусных) радиосетей, а также для дивизионных сетей и танковая радиостанция.

Были созданы портативные ультракоротковолновые радиостанции, которые обеспечивали беспоисковую и бесподстроечную связь в тактическом звене управления.

В это же время были созданы технические средства для принципиально нового для Советской Армии вида связи – радиорелейной связи (многоканальная станция Р-400 и малоканальная Р-401), а также комплексы частотного уплотнения и каналообразования, качественно новые образцы телефонной и телеграфной техники, коммутационные устройства, несколько типов полевых кабелей связи.

Оснащение войск радиорелейными станциями явилось качественно новым этапом в развитии систем связи оперативных объединений и общевойсковых соединений, повысило их надежность, живучесть и помехозащищенность, а также улучшило ряд других показателей. Внедрение в войска новой техники потребовало пересмотра организационно-технической структуры узлов связи.

На основе использования новых средств связи были созданы типовые комплексы автомобильных аппаратных для образования подвижных полевых узлов связи различных пунктов управления. Впервые на вооружение войск начали поступать подвижные узлы связи (ПУС) промышленного производства. Время на развертывание таких узлов связи резко сокращалось, значительно повышалась мобильность систем связи в целом.

Во второй половине 50-х годов началось быстрое развитие ракетно-ядерного оружия, качественное совершенствование других средств вооруженной борьбы, что привело к существенным изменениям структуры Вооруженных

Сил. Эти обстоятельства, в свою очередь, вызывали необходимость разработки новых методов управления войсками и оружием.

Период 60-х годов, в целом, характеризуется началом практических работ по созданию автоматизированных комплексов управления войсками и оружием (зенитные, артиллерийские и ракетные войска) и проектных работ в области автоматизации управления Вооруженными Силами.

Стали проявляться повышенные требования к системам и каналам связи в части их устойчивости, помехозащищенности, скрытности и своевременности в передаче информации.

Дальнейшее развитие получила радиорелейная связь. Были созданы средства для нового вида связи – тропосферной связи, что позволило обеспечивать многоканальную связь высокого качества непосредственно между пунктами управления на удалении их друг от друга до 150-250 км (без ретрансляции).

В 60-х годах были развернуты первые практические работы по созданию линий спутниковой связи. Были созданы

комплексы унифицированной аппаратуры уплотнения и каналообразования общей для кабельных, радиорелейных и тропосферных линий связи, новые средства телефонной, телеграфной и факсимильной аппаратуры, аппаратуры передачи данных и комплексы аппаратуры засекречивания информации различного назначения.

В начале 70-х годов была разработана и внедрена в войска система регламентно-технического обслуживания и подконтрольной эксплуатации техники связи. Были приняты энергичные меры по решению проблемы управления самой системой связи и ее элементами.

Необходимо отметить, что промышленность в то время не производила технических средств для оснащения пунктов управления связью. В связи с этим 16 ЦНИИИС МО было поручено в оперативном порядке разработать и изготовить нетиповое комплексное оборудование для пунктов управления связью.

Были приняты меры по развитию комплексных исследований в научных организациях Минобороны и промышленности по обоснованию концептуальных вопросов создания и функционирования перспективной автоматизированной системы связи Вооруженных Сил. По результатам этих исследований в 1980 году была создана большая кооперация промышленных организаций и НИО МО, развернута работа по разработке Объединенной автоматизированной системы связи Вооруженных Сил (ОАСС ВС) и созданию комплексов технических средств для нее. Одновременно создавалась единая система спутниковой связи Минобороны и перспективные технические средства для нее.

Для обеспечения функционирования разрабатываемых автоматизированных систем управления Вооруженными Силами, войсками и оружием создавались специальные системы передачи данных. Создание автоматизированных систем управления вызвало существенное повышение требований к техническим характеристикам средств связи и системы связи в целом.

В связи с этим постоянно уделялось внимание созданию новых поколений базовых средств связи общего применения и модернизации некоторых существующих средств.

В конце 80-х годов для обеспечения надежной радиосвязи в тактическом звене был создан автоматизированный комплекс КВ-УКВ радиостанций P-163 (12 типов). В конце 90-х годов на его замену поступил в войска совершенный комплекс помехозащищенной радиосвязи тактического звена P-168 (17 типов).

Были созданы новые перспективные радиорелейные станции многоканальной и малоканальной связи, в том числе первая отечественная РРС миллиметрового диапазона, а также новые эффективные средства тропосферной связи.

Новые разработки и перспективы

Глобальный рынок тактической военной связи, который включает в себя воздушные, морские, портативные, автомобильные и стационарные машины, в предстоящее десятилетие должен значительно возрасти. Согласно анализу рынка, проведенному GlobalData, к концу 2028 года этот сектор будет стоить 151 млрд долларов во всем мире. Этот рост обусловлен главным образом спросом на портативные инновации, на которые приходится более трети рынка (38%).

В частности, модернизация переносных систем связи уже давно идет во главе списка пожеланий армий, полагающихся на традиционное радио на местах. Армия США, например, более 20 лет стремится модернизировать свою

тактическую военную инфраструктуру связи, начиная с совместной тактической радиосистемы (JTRS) в 1997 году.

В то время как будущая сеть военных смартфонов, защищенных на поле боя, еще может быть недоступна, по данным производителя General Dynamics, тактическая программа армии США по информационным сетям Warfighter (WIN-T) является «опорой тактической сети» армии. Он предлагает солдатам безопасную передачу голоса и данных на поле боя без необходимости в фиксированной инфраструктуре.

Впервые развернутая в Ираке в 2004 году, WIN-T означала, что солдаты «имели высокоскоростную, совместимую сеть передачи голоса и данных на уровне батальонов», - сообщает General Dynamics. Она дала солдатам возможность транслировать видео в реальном времени, просматривать топографическую карту дружественных сил, отправлять тексты с просьбой о медицинской помощи, в цифровой форме вызывать артиллерийскую поддержку и получать доступ к командным приложениям миссии, таким как командный пункт будущего и система тактической наземной отчетности.

Солдаты могли персонализировать то, что они использовали для достижения своих оперативных целей. Они используют Google Earth, а также функции перетаскивания, чтобы делиться данными с коллегами на месте и по коман-

де.

Внедрение сетей 5G набирает обороты, открывая новую эру возможностей и угроз для военных коммуникаций.

Подобно дорогам и небу мира, каналы связи все больше заселяются. Хотя 5G - это новое поколение мобильных коммуникаций, предназначенных для решения этой проблемы, это также означает, что будет больше пропускной способности и, следовательно, больше спроса.

В то время, как 5G обладает потенциалом, не похожим ни на что ранее в военной сфере, несомненно, самая большая отдельная угроза, которую он приносит, - это заклинивание и перехват сигнала. Портативная радиостанция должна стать выдающимся бенефициаром с перспективой связи даже в самых труднодоступных условиях мира с расширенным и расширенным спектром, которым она может похвастаться.

Однако с увеличением возможностей приходит очевидный вопрос: смогут ли военные использовать сеть в полной мере, учитывая растущий аппетит к данным в коммерческом секторе? Это еще предстоит выяснить.

Набирает обороты и «битва за превосходство в данных», поскольку издание South China Morning Post предположило, что развертывание 5G может революционизировать военные коммуникации, «поднять ставки между теми, кто разрабатывает технологии», и в конечном итоге изменить ситуацию в сфере военных действий и кибербезопасности.

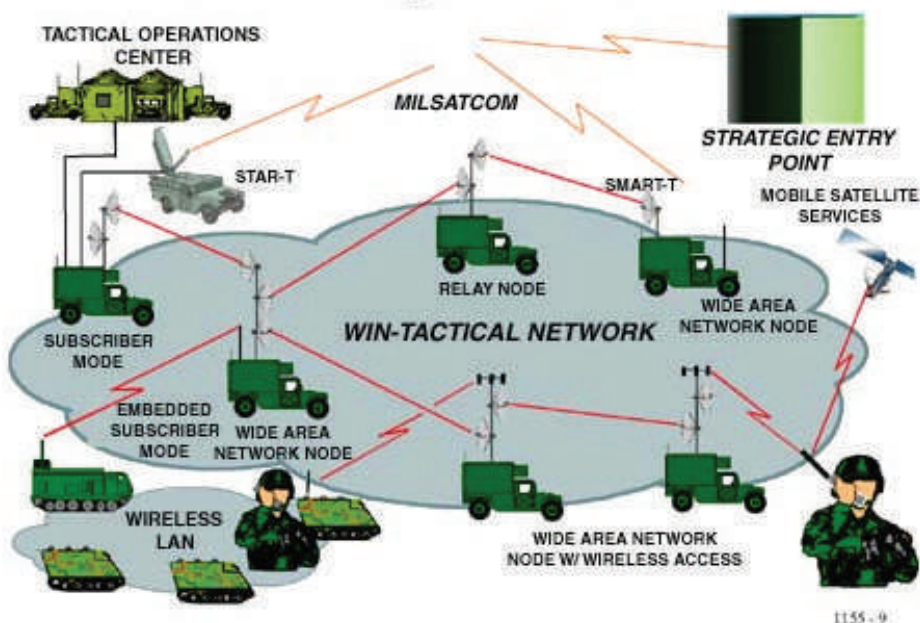
В целом в перспективных средствах связи сейчас применяются самые передовые технологии и инновационные решения, используются современные электронные компоненты и программное обеспечение. За счет этого сокращаются массогабаритные показатели и электропотребление.

Активно ведутся поисковые исследования в области радиофоники (фотоника — это аналог электроники, где вместо электронов используются кванты электромагнитного поля — фотоны).

«Нерв» казахстанской армии

Что касается казахстанской армии, то сегодня в Вооруженных Силах идет активная работа по оснащению войск современными средствами связи, их стандартизации и полному переходу к

WIN-Tactical System Architecture

цифровым методам передачи информации. Для приема-передачи сигналов, кодирования и дешифровки данных связисты располагают большим спектром оборудования, техники и средств связи, используемых на учениях, тренировках, международных соревнованиях и в повседневной деятельности.

Казахстанские связисты постоянно участвуют в крупномасштабных международных соревнованиях и учениях. В рамках Армейских международных игр в 2018 и 2019 годах команда войск связи Вооруженных Сил РК заняла первые места в конкурсе «Уверенный прием».

Для Вооруженных Сил Казахстана связистов готовят в Военно-инженерном институте радиоэлектроники и связи. Здесь функционируют кафедры организации связи и военной техники связи, оснащенные современными лабораториями и техническими средствами.

У истоков зарождения казахстанской армии стояли ветераны связи генерал-майор Мубарек Орынбекович Орынбеков, полковник Ержан Токтарович Касымханов, полковник Тимур Токанович Кемербаев, полковник Серик Кадылбекович Курманов и многие другие. Каждый из них внес огромный вклад в укрепление обороноспособности Казахстана.

ВАЖНЫЕ ВЕХИ РАЗВИТИЯ ВОЙСК СВЯЗИ КАЗАХСТАНА

7 мая 1992 года был создан Отдел связи как структурное подразделение Главного штаба ВС РК.

15 июля 1992 года назначен первый начальник войск связи Главного штаба ВС РК генерал-майор Орынбеков Мубарек Орынбекович.

1 октября 1992 года Отдел связи преобразован в Управление связи Главного штаба Вооруженных Сил Республики Казахстан.

31 октября 1994 года впервые был сформирован Департамент связи Генерального штаба ВС РК

2001 год - Войска связи ВС РК приступили к глобальной модернизации существующей системы связи с целью перехода на цифровые системы передачи и построения единой сети связи.

13 августа 2007 года - Департамент связи КНШ МО РК преобразовывают в Главное управление информатизации и связи Вооруженных Сил Республики Казахстан для осуществления инновационного развития военной телекоммуникации.

В 2009 году происходит разделение компетенции и создается Главное управление связи ВС РК как самостоятельный орган военного управления войсками связи ВС РК.

15 сентября 2019 года Главное управление связи реформируется в Департамент связи и входит в состав Генерального штаба ВС РК.

ҚАРТТАРЫМ, АМАН-САУ ЖҮРШІ

«Қарты бар үйдің – құты бар». Жас ұрпаққа үлгі-өнеге, бағыт-бағдар беріп, өмірлік тәжірибесімен бөлісіп отыратын кешегі буын – қарттардың орны қоғамда қашанда ерекше. Елімізде жыл сайын арнайы қарттар күнін атап өту жақсы дәстүрге айналған. Осы ретте атаулы күнге орай біз де «Қарттарымыздың бүгінгі жайы қалай, қоғамдағы үлес салмағы қандай?» деген сұрақтар төңірегінде ізденіп көрдік.

Әдетте қарттар деп жасы зейнет жасына келген, яғни 63-тен асқан азамат немесе азаматшаларды айтамыз. Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің мәліметіне сүйенсек, республикада 2 млн 236 мыңнан астам жасы бойынша зейнеткер тұрады екен. 2014 жылы жасы 65-тен асқандар халықтың 6,8 пайызын құраса, 2018 жылдың соңында олардың үлесі 7,5% болған. Яғни 18 млн. республика халқының 7,5%-ын қарттар құрайды деген сөз. Мамандар бұл сандар көрсеткішіне қарап Қазақстанда қарттар үлесінің өсуі қатты байқалуда, БҰҰ жас шамасы шкаласы бойынша Қазақстан азаматтары қартайған халық деп есептеледі деген қорытындыға келіп отыр.

Енді осы үрдіспен қатар елімізде адамдардың өмір жасы да ұзарып

келеді. 2014 жылы ел азаматтарының өмір сүру ұзақтығы 71,44 жас болса, 2018 жылдың соңында 73,15 болды. Бұған халықтың өмір сапасының артуы себеп болуы мүмкін деген болжамдар жасалуда.

Белсенді ұзақ өмір сүру индексінің жиынтық мәні бойынша Қазақстан 30 елдің ішінде тоғызыншы орында тұр. Индекс бойынша көрші елдер Франция мен Эстония. Ал Ресей осы рейтингіде 28-ші орында. Бұл статистиканың қаншалықты шындыққа жанасатындығын білмейміз. Бірақ осы статистиканы түсіндіру үшін мына үзіндіні келтіріп өтейік. «Қолайлы орта мен белсенді ұзақ өмір сүру үшін мүмкіндіктер параметрлеріндегі осындай жоғары позиция ең алдымен Қазақстанның қарт азаматтарының өте жоғары білім деңгейі есебінен

қамтамасыз етіледі; осы көрсеткіш бойынша республика Еуропа елдерін басып озады», – делінген ЮНФПА баяндамасында.

Осы баяндамада, сондай-ақ қарттарды қорғау мәселесіндегі Қазақстанның кемшін тұстары да аталады.

«Әрбір бесінші егде жастағы қазақстандықтардың қаржылық жағдайы қиын. Медициналық қызметтер қолжетімді болуы керек деп санайтын респонденттердің үлесі 2008 жылғы 35 пайыздан 2020 жылы 48 пайызға дейін өсті. 2008 жылы қарттардың 45 пайызы қоғамда қарттарға қатысты зорлық-зомбылық бар деп мәлімдесе, 2020 жылы бұл көрсеткіш 61-ге көбейді» – делінген зерттеу нәтижелерінде.

Иә, әрбір азаматтың қартайған

кезіндегі өмірін лайықты ету мемлекетіміздің әлеуметтік саясатының басты бағыттарының бірі болуы керек. Бар ғұмырын қоғамның даму жолына арнаған, зейнет жасына дейін қажыр-қайратын жұмысқа берген азаматтар қартайған шағында қаржылық қиындықтарға тап болмай, лайықты деңгейде өмір сүру керек емес пе?

Енді біздегі ең төменгі зейнетақы төлемдері қандай? Соған тоқталайық.

1. Мемлекеттік базалық зейнетақы төлемінің мөлшері – 18524 теңге.

2. Зейнетақының ең төменгі мөлшері – 43272 теңге.

3. Базалық әлеуметтік төлемдердің мөлшерін есептеу үшін ең төменгі күнкөріс деңгейінің шамасы – 34 302 теңге.

Бұл – 2021 жылға арналған зейнетақы төлемдерінің мөлшері. Жасы зейнет жасына келіп, дербес зейнеткер атанған

адам бұл қаражатқа қаншалықты жеткілікті деңгейде күн көре алады? Бұл жерде біз зейнеткерлердің жұмыс істеген мамандығына қатысты қарастырмай, жалпы республика деңгейіндегі жағдайын айтып отырмыз.

Елімізде қарттарды дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету жағы да жақсы жолға қойылмаған. Қарт адамдарды санаторий-курорттық емдеумен, дәрі-дәрмектермен және басқа да жеңілдіктермен қамтамасыз етудің деңгейлері әртүрлі. Мәселен, Қазақстанның бірқатар аймақтарында қоғамдық көліктерде жүру үшін жеңілдіктер әртүрлі. «Егер Нұр-Сұлтан қаласында жасы мен еңбек өтілі бойынша зейнеткерлер тегін жүруге құқылы болса, мысалы, Қызылордада 70 жастан асқан зейнеткерлерге 50 % жеңілдік қарастырылған. Сол сияқты, еліміздің көп өңірінде зейнеткерлерге курорттық

ем ұсыну ісі де біізді емес», – дейді халық қалаулылары.

Енді әскери салаға тоқталайық. Осыдан 10 жыл бұрын 2011 жылы 21 маусымда «Қарулы Күштерінің ардагерлері» республикалық қоғамдық бірлестігі құрылды. Еліміз Қарулы Күштерінің бір тармағындай болған ардагерлер ұйымы қоғамға қызмет етіп келеді. Қазір сол ұйымда жалпы саны 19 мыңдай ардагер бар. 19 мың ардагер бүкіл республика халқының 1%-ін құрайды. 19 мыңның 10 мыңы – әскерде 25 жыл, толық қызмет еткендер, яғни ардагерлер. Соның 5 мың ардагері бірлестікте есепте тұр. Ал 19 мыңның қалған 9 мыңы – толық жылы жетпей, «гражданкамен» зейнетке шыққандар. «Қарулы Күштерінің ардагерлері» республикалық қоғамдық бірлестігі сол әскерден зейнетке шыққан 19 мың зейнеткердің бәрін қамтиды. Яғни 14

облыстық, 3 қалалық филиалдағы ардагерлер ұйымына кіретін ардагерлердің барлығының мәселесін қарайды. Атап айтқанда, әскери зейнеткерлерді жылдық санаторлық емдеуге жіберу; үй жағдайына көмектесу; жақын туысқандары қайтыс болса оларға көмек беру; әскери зейнеткерлер мен олардың отбасыларында емделмейтін аурумен ауыратын, көмекке мұқтаж жандар болса, әлеуметтік көмек көрсету; жұмыс іздеп жүрген, жұмыс істеуге қабілеті бар зейнеткерлерге жұмыс қарастыру, қысқаша айтқанда, Қарулы Күштерінің ардагерлері мен олардың отбасы мүшелерінің мүддесі мен құқығын қорғайды.

Бұл жерде атап өтетін жайт, әскери саладан зейнетке шыққан ардагерлердің зейнетақысы және тұрғын үй мәселесі мемлекет тарапынан реттелетін болса, ал әлеуметтік-қоғамдық мәселелер осындай бірлестіктердің жұмысы арқылы да шешімін тауып жатады. Ал бірлестіктің құрамындағы ардагерлердің мәселесін шешуге қаржы қайдан келеді деген сұраққа келетін болсақ, біріншіден, Қорғаныс министрлігі қаржыландырады, екіншіден, сол ардагерлердің ай сайынғы жарнасы қор ретінде тұрады. «Біз Қорғаныс министрлігінің бір тармағы сияқтымыз. Егер ардагерлеріміздің санаторлық-курорттық емделу мәселесіне келетін болсақ, «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы» Заңның 50-бабында жиырма бес және одан да көп еңбек сіңірген жылдары барларға санаторлық-курорттық емделу беріледі деп жазылған. Сол бойынша жыл сайын ақша бөлініп, қандай да бір көлемде бізге жолдама беріледі. Мысалға айтайық, егер биылғы жылы бізге 28 жолдама берілетін болса, біз 28 жолдаманы ардагерлер ұйымының 17 филиалына бөлеміз. Бұрын «Оқжетпес» шипажайына да жіберетін. Қазір Балқаш, Алтынемел, Көкшетаудың Қотыркөл, Қостанайдың «Зеленый бор» шипажайларына ардагерлерге жолдама береді», – дейді «Қарулы Күштерінің ардагерлері» республикалық қоғамдық бірлестігінің орталық кеңесінің мүшесі, М.Нәрікбаев атындағы Қазақ гуманитарлық Заң университетінің әскери кафедрасының аға оқытушысы полковник Қаскей Ысқақұлы Данғұлов.

Осы ретте, біз «Қарулы Күштерінің

ардагерлері» республикалық қоғамдық бірлестігінің орталық кеңесінің мүшесінен әскери салада зейнетке шыққан ардагерлеріміздің тұрғын үймен қамтылу жағы қалай деген сұрағымызға полковник Қаскей Ысқақұлы: «Бізде әскерден кетерде ең бірінші жағдайда оның пәтері бар ма, жоқ па тексеріледі. Мен 1970 жылдан бері әскерде қызмет етіп келемін. Міне, биыл 51-ші жылға аяқ бастым. Мен пәтерсіз қалды деген әскери зейнеткерді көрген жоқпын», – деп қысқа қайырды.

Хош, қарттарымыздың әлеуметтік мәселесін біраз айтып көрдік. Енді «аузымызды қу шөппен сүрте бермей» жыл сайын бюджеттен қарттарымызды қолдауға қанша қаржы қарастырылады, осыған тоқталсақ.

Ағымдағы жылдың ішінде жергілікті бюджеттердің мүмкіндіктерін ескере отырып және бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі аясында қарт адамдарды әлеуметтік қолдауға 11,9 млрд теңгеден астам қаражат бағытталыпты.

Ұлы Отан соғысындағы Жеңіс күніне біржолғы материалдық көмекке – 6,4 млрд теңге (шамамен 115,8 мың адам); азық-түлік жиынтығын ұсынуға – 145,5 млн теңге (31,6 мың адам); жеңілдікпен дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуге – 46,6 млн теңге (4 мың адам); тіс протездеуге – 229 млн теңге (2,5 мың адам); санаторлық-курорттық емдеуді ұсынуға – 1 млрд 247,8 млн теңге (24,1 мың адам); тұрғын үйді жөндеуге – 39,9 млн теңге (517 адам); отынмен қамтамасыз етуге – 286,5 млн теңге (10,5 мың адам); жалпы

пайдаланымдағы көлікте жеңілдікпен жол жүруге – 878,0 млн. теңге (8 мың адам); көмектің басқа түрлеріне – 2 млрд 667,8 млн теңге (182,5 мың адам).

Жыл сайын 1-ші қазанда Қазақстанда Қарттар күніне орайластырылған айлық басталады. Облыстардың, қалалар мен аудандардың әкімдері, кәсіпорындар мен ұйымдардың басшылары аға буын азаматтарын әлеуметтік қолдау жөніндегі іс-шараларды, еңбек ұжымдарында кездесулерді, амбулаториялық-емханалық ұйымдарда Ашық есік күндерін және басқа да шараларды өткізеді.

Семей қаласында орналасқан Әуе қорғанысы күштеріне қарасты 31767 әскери бөлімінің азаматтық персоналы Гүлмира Елемесова: «Қоғамда бала-шағаның қуанышынан айрылған қарттарымыздың бар екенін ұмытпайық. Ай сайын болмаса да жылына бір рет 1 қазан күні «Қарттар үйіне» бас сұғыңыз, ол кісілердің ақ тілектері мен баталарын алып қайтасыз. «Кәріге құрмет – балаға міндет» дегендей, қайда жүрсек те ата-аналарымызға ұдайы көңіл бөлуді ұмыт қалдырмай, қоңырау соғып, хал-жағдайын сұрап тұрайық, ағайын!», – дейді.

«Қартың болса жазып қойған хатпен тең» дейді дана халқымыз. Қартын сыйлаған елдің кері кеткенін көрген жоқпыз. Қазыналы қарттарымызды қадірлейік!

Меруерт САФАЕВА

ГЛАВНОЕ ДОСТОЯНИЕ

Республиканский военно-патриотический сбор молодежи «Айбын» в этом году вновь проходит в онлайн-формате. В нем в составе 74 команд, представляющих республиканские школы «Жас улан», Военный колледж Министерства обороны имени С. Нурмагамбетова, военно-патриотические клубы Вооруженных Сил, других войск и воинских формирований областей и городов республики, принимают участие более 1100 юношей и девушек.

На церемонии открытия республиканского сбора из фронт-офиса, размещенного в Национальном военно-патриотическом центре Вооруженных Сил, к участникам обратились заместитель Премьер-Министра Ералы Тугжанов и министр обороны генерал-лейтенант Мурат Бектанов.

Руководитель оборонного ведомства привел слова Верховного Главнокомандующего Касым-Жомарта Кемелевича Токаева о том, что «молодежь – символ развития, они являются выражением надежды на светлое будущее».

– 2021 год объявлен Годом 30-летия Независимости Казахстана. Вы – поколение независимости, главное достояние страны, ее сила и потенциал, – сказал министр обороны.

Участникам сбора министр пожелал успехов в соревнованиях и бодрости духа, отметив их позитив и стремление связать свою жизнь с армией, чтобы достойно встать в один ряд с защитниками Отечества, избрав эту сложную и одно-

временно почетную профессию.

Сегодня во всех регионах страны созданы необходимые условия для подрастающего поколения, желающего познакомиться ближе с будущей профессией военного. Большую работу по военно-патриотическому воспитанию молодежи проводят акимы областей и городов, руководители управлений образования, по делам молодежи.

В церемонии открытия также приняли участие министр по чрезвычайным ситуациям генерал-майор Юрий Ильин, заместитель министра внутренних дел – главнокомандующий Национальной гвардией генерал-лейтенант Руслан Жаксылыков, заместитель председателя – директор Пограничной службы Комитета национальной безопасности генерал-лейтенант Дархан Дильманов, заместитель начальника Службы государственной охраны полковник Батырбек Байбосынов, заместитель председателя комитета дошкольного и среднего образования Министерства образования и науки Жомарт

Карабаев, представители других министерств и ведомств.

Новшества этого года

Республиканский военно-патриотический сбор молодежи «Айбын» – ежегодное мероприятие, проводимое с целью совершенствования работы по военно-патриотическому воспитанию подрастающего поколения, пропаганды воинской службы и повышения имиджа Вооруженных Сил страны. Начиная с 2015 года, он проводился в Карагандинской области на базе учебного центра «Спасск».

В связи со сложившейся эпидемиологической ситуацией в стране в 2020 году сбор впервые прошел в онлайн-формате. Проведение онлайн-сбора способствовало выработке новых форм военно-патриотического воспитания, связанных с цифровыми технологиями, которые стали востребованы молодежью. В прошлом году впервые в индивидуальном конкурсе принимали участие все желающие граждане Республики Казахстан в возрас-

СТРАНЫ

те от 14 до 18 лет, количество которых составило 1520 человек.

- Учитывая нестабильную эпидемиологическую обстановку в стране и по опыту прошлых лет, нами было принято решение провести седьмой республиканский сбор «Айбын», посвященный 30-летию Независимости Республики Казахстан, в онлайн-формате, - подчеркнул на брифинге, посвященном проведению сбора, заместитель начальника Генерального штаба - начальник Департамента воспитательной и идеологической работы ПШ ВС РК генерал-майор Серик Бурамбаев.

Он рассказал об особенностях организации сбора «Айбын» в этом году. Одна из особенностей – количество участников нынешнего сбора увеличилось в два раза. Если в прошлые годы количество конкурсантов варьировалось от 300 до 500 человек, то в этом году охват составил 1110 человек. Это 74 команды-участницы со всех регионов страны: 51 военно-патриотический клуб городов и областей, 17 военно-патриотических клубов видов Вооруженных Сил, родов войск, региональных командований, других войск и воинских формирований, а также 5 команд республиканских (областных) школ «Жас

Ұлан» и команда из Военного колледжа им.С.К.Нурмагамбетова. Вместе с тем, в онлайн-сборе помимо команд-участников, в отдельных конкурсах и соревнованиях в индивидуальном порядке может принять участие каждый в возрасте от 14 до 18 лет, зарегистрировавшийся в мобильном приложении «Айбын» и выполнивший все

условия конкурса и соревнований.

Еще одна особенность нынешнего сбора – в программу вошли два новых конкурса «Жас Сарбаз – жас тілшісі» (медиа-конкурс) и онлайн-турнир по национальной игре «Тоғызқұмалақ».

Кроме того, за 6 лет проведения сбора впервые на постоянной основе на площадке Национального военно-патриотического центра запущена площадка для юных патриотов - коворкинг-центр «Жас Сарбаз Хаб».

Коворкинг-центр «Жас Сарбаз Хаб» - это первое рабочее пространство, созданное для организации и проведения работы по военно-патриотическому воспитанию допризывной молодежи, в котором размещен фронт-офис сбора «Айбын», брифинг-зал и студия «Жас Сарбаз Медиа».

Начиная с этого года, введена номинация на самую лучшую организацию военно-патриотической работы среди всех регионов страны. По итогам сбора будет вручен переходящий кубок «Патриоттар мекені» победителю номинации – региону или городу республиканского значения.

Как и в прошлом году, все состязания и конкурсы организованы на базе мобильного приложения, куда участники загружают видео выполнения нормативов и заданий. За правильным выполнением, а также честностью и прозрачностью конкурсов и соревнований наблюдают члены судейской коллегии сбора.

При этом каждую субботу и воскресенье в рамках сбора планируется прове-

дение мастер-классов, тренингов, встреч с интересными людьми.

За ходом конкурсов и соревнований может наблюдать каждый интернет-пользователь через веб-сайт и мобильное приложение «Айбын».

Республиканский военно-патриотический сбор молодежи «Айбын-2021» продлится до 30 ноября. Церемония его закрытия и награждение победителей состоятся в рамках Первого форума юных патриотов «Егемен Елдің ертеңі – мен жас сарбаз».

Конкурсы

На момент подготовки данного материала, завершился третий конкурс VII республиканского военно-патриотического сбора молодежи «Айбын-2021» в онлайн-формате – конкурс изобретательства «Smart Sarbaz - 2021» и стартовал нововведенный медиа-конкурс юных журналистов «Жас сарбаз - жас тілшісі», который пройдет до 22 ноября.

Первый конкурс сбора молодежи - интеллектуальная игра «Айбын дарыны» - состоял из вопросов, посвященных культуре казахского народа, батырам Великой степи, отечественной кинематографии, вопросов на логическое мышление. В одном из туров - «Полиглот» - вопросы на разные темы участникам задавались на казахском, русском и английском языках. В игре участвовали по 1 представителю от каждой команды. С этого года результаты «Айбын дарыны» входят в общекомандный зачет сбора.

По результатам конкурса среди команд военно-патриотических клубов областей, городов Нур-Султан, Алматы, Шымкент выявилась тройка лидеров: 1 место за-

няла Диана Кабдыкарим (ВПК «Алакөл Арландары», Алматинская область), 2 место - Султан Серікұлы (ВПК «Жетісу Тарландары», Алматинская область), 3 место - Ислам Казезулы (ВПК «Сұңқар», Восточно-Казахстанская область).

Среди команд военно-патриотических клубов Вооруженных Сил Республики Казахстан, других войск и воинских формирований места распределились следующим образом: 1 место - Сапаргул Мирзакимова (ВПК «Жас Ұрпақ», ЧНП Сухопутных войск ВС РК), 2 место - Саян Құлжан (ВПК «Арыс», Управление начальника тыла и вооружения ВС РК, г. Арысь), 3 место - Гаухар Жиенбаева (ВПК «Орленок», ЧНП Сил воздушной обороны ВС РК).

Среди команд военного колледжа Министерства обороны, республиканских школ «Жас Ұлан», областных военных

школ-интернатов самыми эрудированными оказались: занявший 1 место Асылжан Жангубек (Военный колледж имени Героя Советского Союза, Халық Қаһарманы, генерала армии Сағадата Нурмағамбетова МО РК, г. Нур-Султан), удостоившийся 2 места Бекмухамед Еркебай (республиканская школа «Жас Ұлан», г. Шымкент), обладатель 3 места Жандос Базарқат (специальная мужская школа-лицей-интернат «Жас Ұлан», г. Семей).

Новый конкурс - национальная игра «Тоғызқұмалақ» - стал вторым этапом республиканского сбора и проходил в специальном приложении онлайн. По правилам игры ход идет поочередно со стороны игроков. В приложении автоматически определяется, кто делает ход. Время, предоставляемое каждому участнику в приложении на игру - 10 минут. Игра автоматически завершается по истечении этого времени. В зависимости от количества набранных баллов система показывает рейтинг участников.

Среди команд военно-патриотических клубов областей, городов Нур-Султан, Алматы, Шымкент лидерами стали: 1 место - ВПК «Сұңқар» (г. Шымкент), 2 место - ВПК «Арлан» (г. Нур-Султан) и «Жетісу тарландары» (Алматинская область), 3 место - ВПК «Альтаир» (Мангыстауская область), ВПК «Сыр Айбыны – 1» (Кызылординская область), ВПК «Бүркіт» (г. Нур-Султан).

Среди команд военно-патриотических клубов Вооруженных Сил Республики Казахстан, других войск и воинских формирований места распределились следующим образом: 1 место - ВПК «Жас артил-

леристер» (Региональное командование «Юг»), 2 место - ВПК «Бүркіт» (Национальная Гвардия РК), ВПК «Арыс» (Управление начальника тыла и вооружения ВС РК, г. Арысь), 3 место - ВПК «Батыс» (Региональное командование «Запад»).

Среди команд военного колледжа Министерства обороны, республиканских школ «Жас Ұлан», областных военных школ-интернатов лидерами стали: 1 место - республиканская школа «Жас Ұлан» (г. Алматы), 2 место - военный колледж имени Героя Советского Союза, Халық Қаһарманы, генерала армии Сағадата Нурмағамбетова МО РК (г. Нур-Султан), 3 место - республиканская школа «Жас Ұлан» (г. Шымкент).

Основными целями изобретательного конкурса «Smart Sarbaz-2021» стало привитие интереса подрастающему поколению к сфере высоких технологий, реализация ими своих потенциальных возможностей.

Среди команд военно-патриотических клубов областей, городов Нур-Султан, Алматы, Шымкент в этом состязании лидерами стали: 1 место - ВПК «Альтаир» (Мангыстауская область), 2 место - ВПК «Ақтау» (Мангыстауская область), 3 место - ВПК «Турксиб» (г. Алматы).

Среди команд военно-патриотических клубов Вооруженных Сил Республики Казахстан, других войск и воинских формирований места распределились следующим образом: 1 место - ВПК «Жас артиллеристер» (Региональное командование «Юг»), 2 место - ВПК «Жас Батыр» (Министерство по чрезвычайным ситуациям

РК), 3 место - ВПК «Жас десантшылар» (Десантно-штурмовые войска СВ ВС РК).

Среди команд военного колледжа Министерства обороны, республиканских школ «Жас Ұлан», областных военных школ-интернатов лидерами стали: 1 место - специализированная мужская школа-лицей-интернат «Жас Ұлан» (г. Семей), 2 место - республиканская школа «Жас Ұлан» (г. Шымкент), 3 место - военный колледж имени Героя Советского Союза, Халық Қаһарманы, генерала армии Сағадата Нурмағамбетова МО РК (г. Нур-Султан).

Нововведенный конкурс сбора - медиа-конкурс юных журналистов «Жас сарбаз - жас тілшісі» проходит в четыре этапа.

По словам председателя детско-юношеского военно-патриотического движения «Жас сарбаз» капитана Мейрбека Мендығалиева, в рамках нового состязания юных корреспондентов конкурсанты готовят видео-презентации о родной земле, пишут статьи о сборе «Айбын» и его участниках, будут выходить в прямые эфиры с мест проведения отдельных соревнований.

В программу сбора также входят соревнования по военно-прикладным видам спорта, конкурс по оказанию первой медицинской помощи «Саламатты Жас Сарбаз», творческий конкурс «Айбын жұлдызы». На конкурсе челленджей «Мейірімділік біріктіреді» каждая команда должна снять и разместить в социальных сетях видеоролик, направленный на укрепление единства и сплочения подрастающего поколения, формирование любви к добрым делам и популяризацию главных ценностей волонтерства.

Прошедшие в финал команды примут участие в игре «Білім. Абырой. Жеңіс», где каждая команда покажет свои действия при чрезвычайных ситуациях. По итогам игры будет определен обладатель Гран-при сбора «Айбын».

Командный дух

Военнослужащие бригады противовоздушной обороны Шымкентского гарнизона и воспитанники военно-патриотического клуба «Жас зымыраншы» общей средней школы №31 имени В. Терешковой, принимающие участие в сборе молодежи «Айбын-2021», в преддв

рии 30-летия Независимости совершили однодневное путешествие - восхождение на вершину горы Казыгурт.

Главная цель мероприятия - воспитание подрастающего поколения в духе патриотизма и пропаганда здорового образа жизни. Воспитанники, с нетерпением и интересом ожидавшие поездки в горный край, прошли 2 часа пешком до вершины, поднялись на вершину Казыгурт высотой 1768 метров и в честь 30-летия Независимости Казахстана подняли Голубой флаг страны.

Теперь о других конкурсантах. Карагандинская молодежь, принимающая участие в военно-патриотическом сборе «Айбын», наблюдала за церемонией открытия мероприятия из Дома дружбы. Состязаются со своими сверстниками из других регионов воспитанники военно-патриотических клубов «Жас Ұлан», «Кайсар», «Бүркіт», «Жас мотоақыштар» (в/ч 31775 регионального командования «Астана»), «Жас зеңбірекшілер» (в/ч 06708, Приозерск), а также учащиеся общеобразовательной школы имени Нуркена Абдирова и ОШ № 35 имени Героя Советского Союза Юрия Павлова.

Заместитель командующего войсками регионального командования «Астана» по воспитательной и идеологической работе полковник Мурат Агубаев призвал карагандинскую молодежь всегда ориентироваться на объединяющие всех казахстанцев ценности: созидательный труд, мир и согласие, единство народа, гордость за Родину.

- Молодежь принимает активное участие в жизни государства, способствует развитию гражданского общества и успешной модернизации страны. Огром-

ное значение у нас придается формированию и воспитанию патриотизма среди молодых казахстанцев. Военно-патриотический сбор «Айбын», ставший доброй традицией, является уникальной площадкой для дальнейшего роста подрастающего поколения. Многие из вас в ближайшем будущем станут настоящими защитниками своего Отечества, уверен, что вы достойно справитесь с поставленными задачами, - отметил он.

- Сегодня нас особенно радует позитивное отношение к патриотизму и желание молодых людей связать свою жизнь с армией. Ребята, призванные на службу в Вооруженные Силы Казахстана из нашей области, всегда показывают хорошие результаты в боевой и физической подготовке, - в свою очередь, подчеркнул начальник департамента по делам обороны по Карагандинской области подполковник Жанас Кунанбаев.

18-летний Тамирлан Бауыржанов, ка-

питан военно-патриотического клуба «Бүркіт» имени Героя Советского Союза Нуркена Абдирова, пожелал удачи карагандинцам, а также участникам из других регионов.

- Я обучаюсь в Карагандинском высшем политехническом колледже, в конкурсе «Айбын» участвую уже третий год. Наша команда, в которую входят 5 девушек и 10 парней, является неоднократным победителем областных соревнований. Приложим все свои силы, чтобы добиться высоких результатов и войти в число лучших патриотов страны, - сказал он.

От Сил Воздушной обороны в военно-патриотическом сборе молодежи «Айбын» в этом году принимают участие три военно-патриотических клуба: «Орленок», «Жас зымыраншы» и «Жеңіс».

Школьники из села Жетыген Алматинской области впервые в числе участников сбора. В составе команды «Орленок» есть бронзовые призеры интеллектуальной олимпиады, получившие медали из рук Первого Президента РК Нурсултана Абишевича Назарбаева Гаухар Жиенбаева и Кумисай Курбанбаева.

- Мы впервые принимаем участие в таком масштабном мероприятии. Надеемся, что наши знания позволят одержать достойную победу, реализовать свои возможности и раскрыть таланты во всех конкурсах, - отметил капитан команды Даулет Сембай.

Все участники сбора усердно готовились к этим состязаниям и настроены на то, чтобы показать отличные результаты в ходе конкурсов.

**Алия МАЙСЕИТОВА,
Фархат КИНЖИТАЕВ**

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ПАТРИОТИЗМ - МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ РУХЫ

Еліміздің Тұңғыш Президенті Н.Назарбаев «Өз бойымызда және балаларымыздың бойында жаңа қазақстандық патриотизмді тәрбиелеуіміз керек. Бұл ең алдымен елге және оның игіліктеріне деген мақтаныш сезімін ұялатады» деген еді. Қазақстандық патриотизм принциптерінің негізінде еліміздің рухын қалыптастыру әскери адамдардың басты тапсырмаларының бірі.

Бүгінгі таңда қоғам мен мемлекеттің білім беру жүйесінің алдына қойып отырған міндеттерінің бірі – жеткіншектерді Қазақстандық елжандылық пен Қазақстанда тұратын халықтардың ұлтаралық ынтымақтастығы рухында тәрбиелеу болып табылады. Бұл мәселенің көкейкестілігі қазіргі әлемді жаһандандыру жағдайында бұрынғысынан да артып отыр.

Әскери-патриоттық жұмыстар әскери қызметшілер мен өскелең ұрпақты па-

триотизм мен Отанға деген махаббат сезімінде тәрбиелейді..

Әскери-патриоттық тәрбиенің мақсаты – жастарда азаматтылық патриоттылықты дамыту. Оларда өмірдің әр саласында керекті белсенді көрінулерді құру.

Осы мақсаттарға қол жеткізу үшін келесі негізгі міндеттерді орындау талабы орын алады:

- жастардың санасында және сезімінде патриоттық құндылықтарды, көзқарасы мен сенімінде Қазақстанның мәдени

және тарихи өткеніне деген ілтипатты, мұны әсіресе әскери қызмет салаларында бекіту;

- жастарға Отанға шын берілудің негізін қалыптастыратын және оны дамытатын тиімді, әскери-патриоттық жүйе құру;

- әскери-қызметтік тәрбие жүйесінің тұтас қызмет ету әсерін қамтамасыз ететін, оның ішінде ҚР Қарулы Күштер қатарында қызмет етіп жатқандарды қамтамасыз ететін механизм құру.

Әскери-патриоттық тәрбиенің негізгі мақсаттары жастарды өз отанының адал патриоты болуға тәрбиелеу. Бүгінгі жастар отанымыздың келешегі, сондықтан олармен санасып, пікірін тыңдау арқылы қоғамға белсене араласуына көмектесуіміз қажет.

Әскери-патриоттық тәрбиенің негізгі алатын қоғамдағы ролі ерекше болып саналады. Жас курсанттардың әскери борышын орындауы, өздерін нақты істе көрсетуі, мемлекеттің қорғаныс қабілетін нығайту жолында өз күштері мен кәсіби білімдерін жұмсауы – Патриотизмнің негізгі ұстанымы болып табылады.

Біз сияқты аға ұрпақтың ерлік эстафетасын лайықты жалғастыратын, Қазақстанның гүлденуі мен оның әлемде танылуы жолында әрдайым биіктен табылатын мына Сіздер сияқты жастарға үлкен үміт пен жауапкершілік жүктеледі.

Әскери жастардың тәрбиесінде, білімінде Құрлық әскерлерінің Әскери институты да біршама маңызды рөл атқарып келеді. Бұл оқу орнында

ұлтымыздың бұрынғы және қазіргі мәдениеті мен тұрмысына көңіл аудару, мемлекеттің әскери тарихын, жауынгерлік дәстүрлер мен салтананы зерделеу мен насихаттау арқылы жастарға патриоттық тәрбие беру, Қазақстан әскерінің қалыптасуы мен дамуының тарихи кезеңдерінен де мол мағлұмат алу сияқты көптеген игі істер жасалған. Айта берсек, институтта қазақтың ұлттық рухын дамытатын әртүрлі үйірмелер де жұмыс жасайды. Бұл дегеніміз, жастарға патриоттық тәрбие берудегі үлкен іс. Осы үйірменің негізін салуға өзім де атсалысқан болатынымын. Яғни, бүгінде Құрлық әскерлерінің Әскери институты өскелең ұрпақты әскери-патриоттық рухта тәрбиелеуде үйлестіруші мекемеге айналып отыр.

Жалпы қазақстандық патриотизм рухында тәрбиелеу бойынша барлық жерде идеологиялық жұмыстар жүргізілуде. Жастарымыз спорттың әскери-қолданбалы түрлері бойынша және әскери-далалық тактикалық ойындарда додаға түсіп жатыр. Жас патриот образын қалыптастыру мен шығармашылығын дамытуда барлық оқу орындары жыл сайын жарыстар, ардагерлермен кездесулер ұйымдастыруда.

Отанға деген сүйіспеншілік – азаматтың еліне деген үлкен құрметінің белгісі. Әскери-патриоттық тәрбие қоғамымыздың жаңаруына өзіндік ықпалын тигізеді. Отан қорғау қызметінде эмоционалдық, күш-жігерлік қатынас, адалдық және басқа да адами құндылықтар салтанат құрғанда ғана ол өз нәтижесін береді. Соның ішінде отбасының ролі зор. Үлкендер балаларына ерлікке ұмтылыс, жеңуге құмарлық, өз-өзіне талап қойғыштық, өз қатарластарының арасында, ұжымда өз орнын табу, олардың сеніміне ие болу секілді қасиеттерді үнемі айтып отырғаны жөн.

Сонымен бірге балаларды жарыстарға, спорт ойындарына қатыстырып, әскери техника, әртүрлі әскери белгілерді айыру, әр әскери топтардың киім түрлері мен тарихы туралы баяндап отырса нұр үстіне нұр.

Әскери-патриоттық тәрбиенің мынадай бағыттарына тоқталайын:

Рухани-адамгершілік – әлеуметтік маңызды үдерістер мен шынайы өмір құбылыстарын, бағыттар мен мұраттарды, жоғары құндылықтарды

жеке тұлғаның түсінуі, оларды тәжірибелік қызмет пен тәртіпті анықтау қағидалары, ұстанымдары ретінде басқару қабілеттілігі. Оған мыналар енеді: жоғары мәдениет пен білімділікті таныту, Отанға адал қызмет етуге даярлық ретіндегі мұраттарды түсіну, ұжымшылдық пен жауапкершіліктің, әскери намыс сапаларын, мінез-құлықтың жоғары адамгершілік, кәсіби этикалық нормаларын қалыптастыру

Тарихи шығу тегімізді тану, Отанның, оның тағдырының қайталанбайтынын, одан ажырамайтынын, ата-бабалары мен замандастарының істеріне қатыстылығына мақтанышты, мемлекет пен қоғамның саяси жүйесінде ҚР Әскери Күштерінің, басқа да әскердің,

әскери құрамалар мен органдардың ролі мен орнын, әскери доктрина мен елдің қауіпсіздік тұжырымдамасының негізгі қағидаларын, әскери саясатты, мемлекет пен қоғамдағы саяси және құқықтық оқиғалары мен үдерістерін, конституциялық және әскери борышын орындауға тарихи жауапкершілікті түсіну.

Ұлттық бірегейлікті сақтаудың басты жолдарының бірі болып жастарға патриоттық тәрбие беруде халықтың тарихи-мәдени мұрасын пайдалану болып табылады.

Мемлекет заңдарымен, әсіресе Қазақстан азаматының құқықтары мен міндеттерімен, қоғамның әскери ұйымы жұмысының құқықтық негіздерімен және қызметтерімен танысу, командирлердің, басшылардың, жоғары лауазымдық тұлғалардың талаптарын, әскери жарғылардың, Әскери анттың қағидаларын түсіну енеді.

Патриоттық – қазақстандықтардың тағдыры мен дүниетанымы, өмір үлгісі, ұлттық сана-сезімі, біздің мемлекет пен қоғамның дамуы және қалыптасу ерекшелігі көрініс табатын маңызды рухани-адамгершілік және мәдени-тарихи құндылықтарына тәрбиелеу. Оған мыналар енеді: өз Отанына деген шынайы сүйіспеншілік және шын берілгендік; ұлы халыққа, оның ерлігіне, басынан өткен сынақтары мен шешімі табылмаған мәселелеріне қатыстылығына мақтаныш, ұлттық рәміздер мен қасиеттерді қадірлеу; мемлекет пен қоғамға адал және бар ынта-

сымен қызмет етуге даярлық.

Кәсіби-іскерлік – Отанға қызмет етуге байланысты еңбекке адал және жауапкершілік қатынасты қалыптастыру, алға қойылған мақсаттар мен қызметтік міндеттерді табысты орындауда кәсіби-еңбек қабілеттерін белсенді көрсетуге ұмтылыс. Оған мыналар енеді: жеке тұлғаның өзін көрсетудегі кәсіби-іскерлік құндылық бағыттары, мақсаттары мен міндеттері, дәйектемелері, қызметте жоғары нәтижеге жетуге мақсаттылық пен кәсіби талаптар, қызметтік міндеттерді жоғары тиімділікпен және нәтижелі орындау қабілеттілігі және нақты мақсаттарға жету, өзінің кәсіби өсу жоспарын болжау және жүзеге асыру қабілеті.

Психологиялық – жастардың бойында жоғары психологиялық орнықтылықты, кез келген жағдайларда күрделі және жауапты міндеттерді орындауға даярлық, әскери және басқа да қызметтің ауыртпалығы мен тауқыметін, бөлімде, құрылымдық бөлімшелер ұжымында іскерлік және табысты өмірге қажетті маңызды психологиялық қабілеттерді жеңу қабілеттілігі. Оған мыналар енеді:

- әскери және басқа ұйымдарда әлеуметтік-психологиялық үдерістерді болжау және зерделеу;
- жағымсыз құбылыстардың алдын алу және соған сәйкес мінез-құлық көрсету;
- психологиялық қарбаластықты шешу;
- күйзелісті жеңу;
- әр жеке тұлғаның, жеке құрамның түрлі категориясының ерекшелігін есеп-

ке алып психологиялық қабілеттерін қалыптастыру; кәсіби сұрыптау үдерісінде және оның нәтижесі негізінде жеке тәрбиелеу жұмысы.

- әскери және басқа да мемлекеттік қызмет түрлерін және тұрмысты ұйымдастыруға, оқу-әскери міндеттерді орындауға байланысты адамгершілік ұстанымдар мен салттар, рухани құндылықтар, мінез-құлық ережелері мен нормалар, тәртіптер ретінде қоғамның әскери ұйымында қарым-қатынастың арнайы үлгілерін ұрпақтан ұрпаққа берілетін, қалыптасқан тарихи, тұрақты әскери дәстүрде тәрбиелеу.

Нағыз азаматшылдықты, шыннайы патриотизмді қалыптастыру өз Отанының таңдауын түсінген

нақты саяси, өзін-өзі анықтаған жеке тұлғаны меңзейді. Отанына, оның бай және даңқты тарихына, оның болашағына деген мақтанышты әр адам сезінетіндей әрекеттер жүйесін қалыптастыруымыз қажет. Елдің шешімін таппаған мәселелері мен болашағы барлық адамға түсінікті және жақын болуы тиіс. Бұл міндет барлық білім беру жүйесіне, мәдениет органдарына, қоғамдық ұйымдарға, бұқаралық ақпарат құралдарына, әр отбасына қатысты. Бұны елдің Туын, Әнұранын, Елтаңбасын қастерлеуге, заңды бұлжытпай орындауға, билікті сыйлауға тәрбиелеуден бастау қажет. Сонымен бірге Қазақ тілі еліміздің маңызды факторы болуы тиіс. Тілді әр адам меңгеруі, саналы түрде сөйлеуі тиіс. Бүгінгі күнде ана тілі және мемлекеттік тілді білумен қатар шығыс, еуропа тілдерін білу – бұл уақыт талабы.

Қоғамдағы діннің маңызы да өзгерді. Діни қауымдар қоғамда салауатты ахуалды, бейбітшілік пен келісімді ұстап тұру, руханилықты бекіту үшін көптеген істерді тындыруда.

Біз алдағы уақытта да саяси тұрақтылықты бекітетін құрылымдарды белсене қолдаймыз, экстремистік мақсатты көздеген құқыққа және конституцияға қарсы әрекеттерге жол бермейміз.

Қоғамның саяси мәдениетінің қалыптасуына, қарқынды дамуына себепші болатын ізгілендіру мұраттарының жүзеге асуына бұқаралық ақпарат құралдары, шығармашылық ұйымдар, мәдениет, білім беру жүйелері

қатысуы тиіс.

Біздің Отанымызды қорғау ісі - Қазақстан Республикасындағы бар халықтың ісі. «Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері және қорғаныс туралы» заңда Отанды қорғау мен Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінде қызмет ету ҚР азаматының мемлекет және халық алдындағы Конституциялық міндеті және борышы болып табылаты-

ны нұсқалған. Қазақстан Республикасы Конституциясының 124 бабында ҚР аумақтық тұтастығын және тәуелсіздігін қорғауды оның Қарулы Күштері жүзеге асырады деп атап көрсетілген.

Біздің Отанымыз – Қазақстан Республикасы қалыптасқан тәуелсіз мемлекет ретінде өзінің әрі қарай даму жолымен сенімді қадаммен жүріп келеді. Қазақстан халқының басты байлығы –

ұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім.

Біздің елімізде жауынгерлік ерлік пен әскери қызмет ерекше құрметке ие. Отанымыздың тәуелсіздігін қорғау, мемлекеттің шекарасын күзету, халықтың тыныштығы мен әл-ауқатын қорғау – ерекше абырой мен сенім.

**Генерал-лейтенант
Абай ТАСБОЛАТОВ**

ЕЛДІ СҮЙЕР ҰЛАН БОЛ!

«Мен немере сүйіп отырған адаммын. Балаларды өте жақсы көремін. Сол балалардың, бүлдіршін балғындардың бақытты болашағы үшін сұрапыл соғыста ер азабын мейлінше көрген адаммын.

Мен де адаммын жаралған сүйек, еттен,

Арым бар, намысым бар жан тербеткен.

Қазақтың қарапайым бір ұлымын,

Жанымды арым үшін құрбан еткен.

Балаларыма, немере, шөберелеріме айтар жалғыз тілегім: Елді сүйер ұлан болыңдар! Өз халқыңа лайықты азамат болып өсіңдер!»

Бауыржан Момышұлы

даңқты қолбасшы, Кеңес Одағының Батыры

Биылғы онлайн-форматында болған VII Республикалық «Айбын-2021» әскери-патриоттық жастар жиынының ашылуы қарсаңында Қазақстан Республикасы Қарулы Қарулы Күштері Құрлық әскерлерінің «Астана» өңірлік қолбасшылығы 06708 әскери бөлімінің «Жас зеңбірекші» әскери-патриоттық клубының тәрбиеленушілерінің қатысуымен «Халық батыры Бауыржан Момышұлының өмірі – патриотизм өнегесі» тақырыбында дөңгелек үстел ұйымдастырылған болатын. Өскелең жастарға өнегесі мол аталған іс-шараның мақсаты қазақстандық батырлардың ерліктерін дәріптеу, Тәуелсіз Қазақстан еліндегі өскелең ұрпақтың бойында шынайы патриотизмді қалыптастыру және батырлар ерлігін мақтан тұтатын Республикалық «Айбын» әскери-патриоттық жастар жиынына қатысатын тәрбиеленушілерді жігерлендіру болып табылады.

Алдымен, «Жас зеңбірекші» әскери-патриоттық клубының капитаны Әсел Шанкитбаева халық батыры, даңқты қолбасшы Бауыржан Момышұлының

өмірбаянын оқып шықты:

Туған жерім Мыңбұлақ, арналы Ақсай,
Ішсем суы татиды шекер, балдай.

Қызғалдақ қалың егіс, көк жоңышқа,

Сенен артық жер, шіркін, өтер қандай,
– деп, батырдың өзі өлең жолдарымен жырлағандай, Бауыржан Момышұлы Жамбыл облысының Жуалы ауданына қарасты Мыңбұлақ ауылында дүниеге келген. Батыр өзінің өмірге келіп, дүние есігін алғаш ашқаны жайында «Ұшқан ұя» атты еңбегінде былайша суреттейді:

«Момыш әкемнің айтуынша, мен мың да тоғыз жүз оныншы жылдың қысында, ескіше декабрьдің жиырма төртінде туыппын. Әкем ол күні Әулиеата шаһарында екен. Мен туған соң Имаш бабам жан-жаққа кісі шаптырып әкеме де хабаршы жіберіпті.

...Жарық дүниеге келгеніме екі-үш ай болғанда, шешем мені күн көзіне шығарып, Имаш атамның алдына әкеліпті. Атам ерте көктем алдында ағаш отырғызып жүр екен.

Атасының қолын ұзартып, қолғабыс беруге келді, – депті, шешем ізетпен иіліп.

Атам еміреніп мені алақанына алыпты. Қолыма жас бұтақ ұстатып:

Құрық деп берсем – құл болма,
Шыбық деп берсем – шіл болма.

Бәрінен де, шырағым,

Баяны жоқ ұл болма, – деп, келініне мені қайтарып берген екен. Атасымен алғашқы дидарласуының құрметіне деп,

алғашқы өсиет өмірлік өнеге болсын деп, әкем сол күні кешке мал сойып, ауыл ақсақалдарының басын қайта қосыпты».

Енді батыр атамыз Бауыржан Момышұлының осы «Ұшқан ұя» кітабындағы өнегелі тәрбие жайында жазылғанына зер салайық:

«Тағы бір жай ойыма оралады.... Киіз үйдің төрінде бір топ ауыл ақсақалдары жамбастай жайғасып баппен қымыз ішіп отыр екен.... Әкем дастархан шетінде қымыз құйып отыр. Ол мені ымдап шақырды да құлағым: «Сен немеңе, аталарыңа сәлем беруді ұмытпа дегенім қайда» – деп, сыбырлады. Мен қатты қызарақтап, үйден шыға жөнелдім. Сыртта біраз тұрдым да, нық басып үйге қайта кірдім. Көпшілікке қол қусырып тұрып: «Ассалам алейкум, аталар» – деп, әр сөзді қадап-қадап айттым. Әйткенмен мені араз етіп алмауы үшін бәрі де бір ауыздан: «әлейкум салам!» – десті. Сонан соң әрқайсысы маңдайымнан сипап мақтайды. Жақсы сөзге мәз болып мен әкемнің тізесін ала жайғасамын. Ол басымнан сипап отырып: «Жарайсың балам! Үйге кіргенде үлкендерге сәлем беруді ұмытпа. Әдепті бала сүйтеді»

Бозбала шағында жеті жылдық білім алған Бауыржан атамыз алғашқы еңбек жолын оқушыларға ұстаздық етуден бастайды, кейін екі жылдай қаржы саласында қызмет атқарады.

Батыр Бауыржан Момышұлының әскери өмірі 1932 жылдан басталады. Сол жылдың күзінде әскер қатарына шақырылып, алғаш рет әскери киім-кешек киеді. 1934 жылы запастағы әскери ретінде өзінің туған отбасына оралып, түрлі қызметте еңбек атқарады. 1936 жылы запастағы Б.Момышұлы Қызыл Армия қатарына екінші рет шақырылады.

Келесі кезекте сөз алған клуб тәрбиеленушісі Мейірлан Смайл батыр Бауыржан Момышұлының 1941-1945 жылдар аралығындағы Ұлы Отан соғысы кезіндегі ерліктерін баяндады:

1941 жылдың 22 маусымында Адольф Гитлер бастаған фашистік Германия Кеңестік Социалистік Республикалар Одағына соғыс ашты. Сол кезде Қазақстан Республикасы осы Одақтың құрамында саналатын еді. «Бәрі де майдан үшін, бәрі де жеңіс үшін!» ұранымен Кеңестер Одағы елінде Ұлы Отан соғысы басталған еді. Қатарларынан қалыспай қазақстандықтар да жаудан қорғау үшін майданға аттанып жатты.

Барлық одақтас республиканың

еңбекшілері алғашқы лекпен Мәскеу қаласын қорғауға аттанды. Қазақстан жерінде неміс басқыншыларынан азат етуге әскери құрамалар құрыла бастады. Соның бірі «28 панфиловшылар» деген атпен тарихта қалған 316-шы атқыштар дивизиясы Алматы қаласында жасақталды. Аталған атқыштар дивизиясының 1073-ші полкінің 1-ші батальоны аға лейтенант Бауыржан Момышұлының қолбасшылығымен жасақталған болатын. Генерал-майор И.В.Панфилов басқарған 316-шы атқыштар дивизиясы Мәскеу қаласын қорғау жолында бір айдан астам уақыт бойы Волоколам бағытын табандылықпен ұстап тұрды.

Шайқас кезінде 1941 жылдың қарашасында аға лейтенант Б.Момышұлы 316-шы атқыштар дивизиясына қарасты 19-шы гвардиялық атқыштар полкіне командир болып тағайындалады.

Мәскеу қаласын қорғау кезіндегі жан алысып, жан беріскен ұрыста гитлерлік неміс басқыншыларына қарсы қайтпас қайсарлық танытқан Бауыржан Момышұлының ерлігіне күллі Кеңестер Одағының елі сүйсінді. Орыс жазушысы Александр Бектің «Волоколам тас жолы» атты еңбегінің «Мен Мәскеу түбінде болған сұрапыл соғыс туралы айтып бере алатын, қанқұйлы ұрыстың тактикасы мен мағынасын ашып көрсете білетін, бар істің тағдырын шешетін ұрыспен тиянақты таныстыра алатын адамды көп іздедім. Ол – Бауыржан Момышұлы» – деген тебіреніспен басталатындығын, кітап бетін ашқанда анық аңғаруға болады.

Ұлы Отан соғысының қаншама айқасына қатысып, 27 рет жау шебін бұзып шыққан батальон командирінен бастап, дивизияны да басқарып, қолбасшы болған

Бауыржан Момышұлының нағыз ержүрек батыр ретінде тани аламыз.

Дөңгелек үстелді өткізу барысында заманауи интерактивтік тақта арқылы халық батыры, даңқты қолбасшы Бауыржан Момышұлының өмірі мен ерлік жолына арналған деректі фильмдер көрсетілді.

Жоғарғы ұйымшылдықпен өткен «Халық батыры Бауыржан Момышұлының өмірі – патриотизм өнегесі» тақырыбындағы дөңгелек үстелді қорытындылаған «Жас зеңбірекші» әскери-патриоттық клубының жетекшісі, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің азаматтық персоналы Тілек Алшымбекұлы Кенжебеков өз сөзін: «Қазақ халқының ұлы перзенті, даңқты қолбасшы Бауыржан Момышұлы – XX ғасырдың биігінде тұрған дара тұлға. Бүгінгі күнде батыр Бауыржан атамыздың өмірі мен ерлік жолын егеменді еліміздегі өскелең ұрпақты патриоттық рухта тәрбиелеудің таптырмас құралы деп білемін. Әрбір жеткіншектің бойына ұлттық рух пен патриоттық ұшқынның жалынын дарыту үшін және биылғы Республикалық «Айбын-2021» әскери-патриоттық жастар жиынына қатысуға ниет білдірген сіздер үшін де аты аңызға айналған даңқты қолбасшы, әрі қарымды қаламгер, Кеңестер Одағының Батыры, гвардия полковнигі Бауыржан Момышұлының өмірі мен ерлік жолы өнеге болатыны сөзсіз» – деп, клуб тәрбиеленушілерін жігерлендірді.

**Шұғыла ӘБДІМҮТӘЛІП,
«Жас зеңбірекші»
әскери-патриоттық клубының
тәрбиеленушісі**

Ұлы дала әскері – Тәуелсіздік тірегі!

2021

АЙЫБЫН

Республиканский
военно-аналитический журнал